

HEISMONTØREN

Nr. 2 - 2014 Årgang 46

Medlemsblad for Heismontørenes Fagforening

Med faglige og historiske noter

NORGES L

enestemanns
med forskrifter

183 nr. 3 om statens tjener
sist endret ved lov 22 juni 2012 nr.

[Norge - LOVER]
LOV

av 24. mai 1929 nr. 4

OM
TILSYN MED ELEKTRISKE ANLEGG
OG ELEKTRISK UTSTYR
(TILSYNSLOVEN)

med endringer, sist ved lov
av 29. juni 2007 nr. 79
(i kraft 1. juli 2007)

r 348
N

FORLAGET

48

NORGES BIBLIOTEK

FORLAG

NORG

Lov 20 mars 1998 nr. 10
sist endret ved lov 1998 nr. 53

[Norge - LOVER]
LOV

av 23. juni 1995 nr. 39

OM
TELEKOMMUNIKASJON

med endringer, sist ved lov
av 23. juni 1998 nr. 53
(i kraft 1. juli 1998)

[NORGE - LOVER]

LOV

av 12. mai 1995 nr. 22

Innhold

Ledern har ordet	2
Redaktøren har ordet	3
Fra avdelingene	4
Stopp arbeidslivskriminalitet	5
Europavalet i skuggan av europakrisen	6
Vi spør Jonas Gahr Støre	10
Pensjonsranerne	12
Heismontørstreikene	14
Arbeidsgiveren hevdet at han ikke ville snakke	16
Den blå blå arbeidslivsreformen ..	18
Havnekonflikten	20
Heisteknisk	22
Heisbransjens utdanningscenter ...	25
Norsk Folkehjelps mineryddingsprosjekt	30
Studietur til Palestina	33
Heiscupen: Berlin	34
Fra Sjakta	39

De skulle fått heder – ikke håndjern!

Konflikten ved havnene i Norge pågår fortsatt. Tromsø havn har nå vært i sympatistreik i over et halvt år, og nå begynner det virkelig å hardne til.

I Tromsø er havnearbeiderne tatt ut i streik i sympati med Risavika Havn, problemet er at i Tromsø har ikke streiken noen effekt fordi det er andre enn havnearbeiderne som utfører laste- og losseoppdragene. Streikebrytere. Det har vært flere demonstrasjoner og blokader av havna. Heismontørene har stilt opp gang på gang. Takk til heismontørene i Tromsø som stiller opp for kameratene sine!

Senest 12. juni, viste politiet for alvor hvilken side av arbeidskonflikten de står på ved å sende alle de 41 demonstrantene på glattcelle og gi de bøter. Flere heismontører var med på aksjonen. Hvorfor skal politiet blande seg i en arbeidskonflikt?

HEISMONTØREN

Redaktør: Johnny Leo Johansen
I redaksjonen: Olle Andersson,
Tor Erik Lundberg og Bjørn Tore Egeberg
Forside: Johnny Leo Johansen

Nr. 2 – Juli 2014

Bladets adresse:
HEISMONTØREN
Schweigaards gate 34 f,
oppgang 2, 0191 Oslo
Telefon: 22 17 45 50
Telefax: 22 17 45 53
E-post: redaksjonen@heis.no

Årgang 46

Ettertrykk anbefales når kilde er angitt.
Grafisk produksjon: 07 Media AS, Oslo
Opplag: 1200
Redaksjonen avsluttet 21. juni
Neste nummer: september/oktober
Neste deadline: 1. september

Dette minner om slaget på Menstad hvor militæret og politiet ble satt inn for å forsvare streikebryterne. Den gang var det 2000 som demonstrerte. I Tromsø var det 41 som hindret streikebryterne – en og en ble de tatt med av politiet. En stygg sak, nyheten om at alle ble sendt på glattcella kom heller ikke på nyhetene, kanskje man ikke vil få det frem i media at politiet har valgt arbeidsgiversiden i konflikten? Lederen til LO Tromsø var den første som ble lagt i jern, og så kommer det ikke på nyhetene engang.

De som hindret streikebryterne skulle fått heder – ikke håndjern!

Den tragiske ulykken med Ramunas Gudas, som i fjor skadet seg i en rivningsulykke er fortsatt ikke løst. Litauiske Ramunas som fikk all skyld, ble utført, fikk sykehusregningen sendt etter seg og sendt til hjemlandet sitt. Les mer på budstikka.no hvis du ikke kjenner saken. Nå er det klart at politiet ikke vil ta opp igjen saken da de mener det ikke har kommet frem noen nye bevis. At vitnene har endret forklaring, og det har kommet frem at arbeidsgiveren ikke hadde tegnet lov-pålagt yrkesskadeforsikring var tydeligvis ikke nok for politiet.

De mener fremdeles at Ramunas rett og slett startet å rive en heis av seg selv – uten å få beskjed om det.

Ramunas skulle jo rydde søppel sier de! Leter politiet etter pistolhylser og narkotika i heissjakta, eller hva er det de egentlig driver med? Heismontørens Fagforening har engasjert advokat for å hjelpe Ramunas rettferdighet. Denne saken er nok bare en av mange saker hvor det kommer klart frem om rovdriften på utenlandsk arbeidskraft, hvor uttrykket «han er jo bare en øst-europeer» kommer frem. Moderne slavedrift. Lønnen til Ramunas var også 19 kroner i timen.

I de lokale oppgjørene har nå de fleste klubbene overlevert krav til bedriften. Så det blir spennende å se hva resultatene blir, og om noen blir ferdige før sommeren. Tariffoppgjøret til heis i år ble gjennomført på rekordtid 13. mai. Tok vel snaue 2 timer før avtalen var i boks. Vi hadde få krav i år, og vi fikk gjennomslag for alle.

Arbeidsgiverne(HLF) hadde flere krav, hvor ingen av dem ble innfridd siden de trakk kravene. De fleste av deres krav var krav HLF har stilt i tidligere oppgjør. 6. juni hadde vi sommerfest på Parkteatret i Oslo for heismontørene. Her var det innledninger fra undertegnede og Roy Pedersen, samt appeller fra de streikende på Design Forum(DF) og havnearbeiderne som er i kamp. De streikende ved DF og havnearbeiderne var veldig takknemlig for støtten fra heismontørene. Alt i alt et hyggelig arrangement med god mat og drikke.

God sommer kamerater!

Streikebryterne er først og fremst feige mennesker ellers blev de det ikke.

Martin Tranmæl

Redaktøren har ordet

Liberalister vil begrense menneskers frihet, demokrati forkjempere boikotter valg, angrep på arbeidsmiljølovgivning og tilbake til løsarbeider samfunnet? Utfordringer kan virke som står i kø. I Tromsø griper politiet inn i en arbeidskonflikt og folk må stadig ut i gatene for å vise sin misnøye om det er fotball VM's Brasil eller rengjøringspersonell som mister sine jobber i Hellas.

Vi ser en negativ utvikling for miljøet når man kan fiske makrell på Svalbard.

Mye negativt? Ute så skinner solen denne sommeren og vi kan se at slik som Aftenpostens fokus på det kriminelle arbeidsmarkedet kan påvirke og forandre. Arbeidstilsynet og politiet har kommet til sin konklusjon ved saken til Ramunas Gudas litaueren som ble alvorlig skadet ved rivning av en heis i Asker og Bærum, men vi vet at vi kan bidra til en annen versjon.

Vi vet at engasjement og fokus kan forandre. Vi kan alle engasjere oss for å påvirke samfunnet vi er en del

av både lokalt og globalt. Fagforeninger har en lang historie ved bruk av sin påvirkningskraft som har gitt oss ordnede forhold og gode arbeidsforhold for mange i Norge. La oss ivareta det opparbeidede og jobbe videre og kjempe for havnearbeider eller utenlandske arbeidere som blir kynisk utnyttet.

Benytt sommeren til å samle nye krefter til videre sterkt samhold og de kamper som må kjempes.

Redaktøren

Østfoldavdelingen har gjennomført årsmøte kombinert med sosial aktivitet på Skjeggby aktivitetscenter

Med Østfolds bredeste smil tok Otis i år som ifjor vandrepokalen ved konkurransen. Det er et meget godt samarbeid mellom klubbene i Østfold, men ved konkurransen slår vinnerinstinktet til. Det var kanskje det som gjordet at Otis med knapp margin vant foran Reberklubben. Med et sleivete økse-kast ga Reber fra seg 5 poeng til de seirende. Like bak med tett margin kom Thyssen/Kone.

I Østfold har spesielt Otis merket hard konkurranse på samlekontrakter fra Elevator og Knutsen som nå og har etablert seg på Østlandet. Det merkes også godt at konsulentvirksomhet skal ha en del av kaka og presser på priser og tider på servise. Det er med en bekymring vi ser på denne utviklingen hvor nå prisene er presset helt i bunn.

Det er heller ikke så stor aktivitet i ny-montasje markedet men det ser ut for at ved omrokeringer så er det ingen som på dette tidspunktet må permitteres.

Årsmøte ble avholdt og det ble gjenvalg. Leder for Østfold fra Kone Frank Sig Hansen, fra Otis Erik Brostrøm og fra Reber Henning Lindahl. Østfold avdelingen ønsker alle en god sommer.

Otis klubben Østfold vant konkurransen på Skjeggby. Fra v. Aleksander Grøtvedt, Trond Pettersen, Trond Bjønnes, Erik Brostrøm, Thorbjørn grøndalen, foran med vandrepokalen Morten Steen.

Stopp arbeidslivskriminalitet

Anders Evenstuen. Foto: Brage Aronsen

Når det nå meldes om sterk økning i organisert arbeidslivskriminalitet landet over, må partier både til venstre og høyre ta sin del av ansvaret. De godtok inn- og utleie av arbeidskraft, fjernet kontrollmekanismer for skattemyndighetene og tillot selskapsformer som lett kan misbrukes til svindel. Samtidig kom EUs østutvidelse, slik at tilgangen på arbeidskraft som kunne utnyttes ble enorm. Schengenavtalen fjernet grensekontrollen slik at de kriminelle kan operere uten hindringer på tvers av landegrensene.

Rødt er ikke mot arbeidsinnvandring, det er måten den skjer på vi må ta et oppgjør med. Folk skal få komme til Norge og jobbe, men det skal være på norske lønns- og arbeidsvilkår. Den nye kriminaliteten må slås tilbake før den får skikkelig fotfeste. Rødts landsmøte vedtok nylig ni tiltak som kan gjennomføres raskt og ha god effekt.

Fryse Schengen-avtalen midlertidig ut året.

I Schengen-avtalen heter det at ordningen kan fravikes når hensynet til sikkerhet tilsier det.

Den voksende arbeidslivskriminaliteten utgjør en så stor trussel mot samfunnsikkerheten at Norge må benytte denne muligheten og fryse avtalen ut året. Det vil bety at vi får tilbake grensekontrollen, som vil gjøre det mulig å slå mer effektivt ned på de kriminelle nettverkene, og ramme dem før problemet blir større.

Stoppe utleie av arbeidskraft

Fram til 2000 var det sterke restriksjoner på å megle arbeidskraft gjennom bemanningsbyråer, nettopp fordi det gjorde arbeidstakeren sårbar for sosial dumping. Disse restriksjonene må gjeninnføres, slik at folk må ansettes i fast stilling og direkte i firmaet de skal jobbe for.

Revisjonsplikt

Den rødgrønne regjeringen fjernet revisjonsplikten for selskaper med under 5 mill kr i omsetning. Rødt er enig med Skatteetaten og Kripas i at den må innføres igjen.

Stanse konkursrytteri

Vi foreslår en langt strengere bruk av karantene ved konkurs, som hindrer

deg i å opprette nye selskaper i en periode etterpå. I dag brukes konkurser systematisk for å stikke av fra lønnskrav og liknende.

Veto mot Håndhevingsdirektivet

Vi foreslår at regjeringa bruker veto retten mot Håndhevingsdirektivet, som nettopp er vedtatt i EU og er på vei mot Norge. Dette direktivet vil gjøre arbeidet mot arbeidslivskriminalitet langt vanskeligere, siden alle nye tiltak land vil innføre mot sosial dumping skal innom Brussel for forhåndsgodkjenning.

Maks to kontraktsledd

Krav om at det ikke er lov å operere med mer enn to underleverandører, og at firmaet som har vunnet et oppdrag er solidarisk ansvarlig for hele kjeden, vil gjøre det ulovlig å organisere virksomheten slik mange kriminelle gjør med et nettverk av underleverandører og falsk fakturering.

Krav til offentlige anbud

Det offentlige må stille krav til lærlingsklausuler, like god pensjon og tariffavtaler når det utlyser kontrakter for det offentlige.

Forby «postkasseselskaper» i utlandet
Såkalte NUF-selskaper er en selskapsform som er som skapt for å drive kriminell virksomhet.

Heve aksjekapitalkravet til 100 000 kr
Egenkapitalkravet må heves for å gjøre det vanskeligere for kriminelle å opprette firmaer som skjuler organisert svindel.

Bjørnar Moxnes, leder i Rødt
Anders Evenstuen, industriarbeider, klubbleder på Novema Aggregater og faglig leder i Rødt

EUROPAVALET i skuggan av europakrisen

EU-kritiska partier går framåt. I det nyligen genomförda europavalet (23 maj) gick den EU-kritiska extremhögern fram stort i röstetal och mandat. Dessutom ökade i vissa länder också den EU-kritiska vänstern stort. Fortfarande har dock de konservativ/liberala och socialdemokratiska partier som konstruerat och drivit igenom EU och dess nuvarande konstitution, Lissabonfördraget, greppet över europaparlamentet.

Tekst: Olle Andersson

Fransk nationalism i medvind

Det som går under benämningen extremhögern har sin specifika historia i varje enskilt land och är inte alls någon enhetlig grupp av partier som är beredda att i dagsläget skriva under på varandras program. De spänner över rena nazist/fascistiska aktionspartier till traditionellt borgerliga nationalisterna av skilda slag. Dock, kravet på utträde ur EU och kritik av invandringpolitiken förenar dessa partier mer än skilljer dem åt, även om icke oväsentliga skillnader också finns kring deras främlingsfientlighet och invandringspolitik.

Den mest betydelsefulla valframgången för extremhögern har det franska Front National erövrat. Front National blev största franska parti med var fjärde väljare bakom sig. Detta trots att undersökningar efter valet visar att partiet som de flesta andra moståndarpartier till EU lyckas sämre än de EU-positiva partierna att mobilisera sina symatisörer till just europavalet (valdeltagande i EU-valen ligger trots att några länder har valobligatorium på cirka 50 procent).

Front National har alltsedan sitt bildande 1972 stadigt ökat sitt väljarstöd och har därmed också förändrat sin väljarbas. Anmärkningsvärt är att Front National numera är det parti som hysar in överlägset flest röster från den franska arbetarklassen. I tidigt skede

fick partiet sitt huvudsakliga stöd från fundamentalistiska katoliker och äldre krigsnostalgiker från kolonialkrigen med rötter i den fascistiska Vichy-regimen (Frankrikes Quisling-regim), och var faktiskt också under 1980-talet i ekonomisk/socialt avseende ett av de mest extrema nyliberala partierna i Europa.

Men detta var ingen bra taktik för partiets huvudsyfte, att vinna fram med sin fransk-nationalistiska politik.

I takt med att partiet i val efter val ökat sitt inflytande på de franska arbetarna (denna gång med stöd från drygt 40 procent) har det lagt om sin ekonomisk/sociala politik.

Numera vill Front National att den franska staten skall återta sin gamla roll som spjutspetsen i planer för att återindustrialisera på områden där man menar EU-politiken och styrningen från Bryssel har skadat franska nationella intressen. Man talar i detta sammanhang om att göra strategiska nationaliseringar, som att t.ex. återföra postväsendet till staten, reglera bankerna, så att rena sparbanker inte tillåts spekulera fritt på marknaderna, göra upp planer för det franska näringslivets utveckling, införa tullar för att skydda värdefull fransk produktion, osv. Partiprogrammet kryddas dessutom med

folkligt populära förslag om progressiva skatter, återställning av urholkade pensioner, et.c. Men här lyser också det gamla arbetarfientliga och splittrande Front National igenom. I sitt ekonomisk/sociala program vill partiet göra skillnad på fransmän och fransmän – nämligen skarpt skilja och gradera utbetalningen av sociala förmåner till folk med gamla medborgarskap som skall gynnas i jämförelse med medborgare vilka fått sitt franska medborgarskap senare i livet. Till denna bild hör också att FN vill sänka antalet invandrare som får komma till Frankrike, från dagens cirka 200 000 per år till 10 000. De man vill ta emot förutsätts vara kvalificerade människor som det franska folkhushållet så att säga direkt kan dra nytta av.

Den största politiska förändringen Front National står för, och som faktiskt i EU-krisens förlängning kan ändra på förutsättningarna för hela EU-projektet, gäller partiets mycket kontroversiella politik att Frankrike skall lämna både EU och NATO. I detta sammanhang betonar Front National betydelsen av att franska kärnvapen helt skall ställas under franskt kommando.

Den stärkta franska suveräniteten vid ett utträde ur EU och NATO skall användas för ett kraftigt utökad industriellt utbyte med Ryssland och Kina. Partiet har t.ex. under nuvarande Ukrainakris varit starkt kritiskt till EU:s och NATO:s rysslandspolitik, liksom man var

Bønder mot EU-politikken. Foto: Teemu

till NATO:s krigsinsatser i Lybien helt nyligen. Hittills har inte det franska monopolkapitalet tytt sig till Front National, utan hållit fast vid det konservativ/liberala och socialdemokratiska blocket av partier och dess EU-projekt under NATO:s dominans. Men detta kan definitivt komma att ändras i takt med fortsatta valframgångar för Front National och en fortsatt fördjupning av Europas ekonomisk/sociala kris - och särskilt om ett växande franskt handelsutbyte med Ryssland och Kina också kan gynna franska vapenaffärer. Det sistnämnda är den stora franska vapenindustrin förhindrad från genom det strategiska vapenembargo EU och NATO har till dessa båda östliga stormakter.

I ett sådant eventuellt nytt läge - om det franska monopolkapitalet tar sig för att öppet förordade Front Nationals politik - är det inte alls säkert att detta klandominerade (le Pen-klanen) parti längre anser stödet från de franska arbetarna lika angeläget. Istället kan den franska arbetarklassen snabbt få erfara, att Front National inte i någon som helst principiell mening är ett parti av arbetare för arbetare.

Men för närvarande kan den Nationella Frontens framgångar bli till varning för blocket av konservativ/liberala och socialdemokratiska partier som inte gör annat än kosmetiska eftergifter i sin nyliberala agenda - hårt och grovt riktad som denna agenda är emot alla

de viktiga sociala rättigheter arbetarrörelsen i tidigare skede erövrade.

Den konservativ/liberala högerens nyliberala agenda tappar väljare

I många länder, såsom t.ex Storbritannien, Frankrike, Grekland, Danmark, Sverige gick den EU-vänliga högerkraftigt tillbaka i röstetal. De svenska moderaterna förlorade 5,2 procentenheter och landade på för partiet låga 13,6 procent av de röstande (det svenska valdeltagandet var på lite drygt 50 procent).

För Sveriges del är det klart att den nyliberala politik svensk EU-höger fört fram i valkampanjen börjar tappa mark när allt fler väljare ser de allvarliga konsekvenserna av de sociala nedskärningarna. Det talas i den svenska debatten allt oftare om en förlorad ungdomsgeneration av arbetslösa, om kvinnodominerade yrken som blir allt mindre värdesatta, om en skola- och vårdsektor i upplösning på grund av privatisering och vinstmaximering, och om hur skattesmittande riskkapitalister skor sig på skattebetalarnas bekostnad när allt detta negativa sker. Men högeren har som representanter för det borgerliga klassintresset inte tagit några som helst intryck av den debatten, utan trummar för sin del på om nödvändigheten av att fortsätta med löne- och socialkostnadsjakten.

I sitt valprogram skriver de svenska moderaterna: "Lika viktigt för att skapa

ett mer konkurrenskraftigt Europa är att länder genomför nödvändiga strukturreformer för att utveckla välfärdsystemen, göra pensionssystemen långsiktigt hållbara, avreglera monopol (syftar på offentliga monopol som är politiskt styrda genom demokratiska beslut, mitt förtydligade, BOA), minska byråkrati (avser offentlig administration, mitt förtydligade, BOA), öka kvinnors arbetskraftsdeltagande och effektivisera arbetsmarknaderna. Detta skulle öka drivkrafterna för investeringar, arbete och företagande."

Att sakernas tillstånd inte är de allra bästa i Europa är förstås också utgångspunkten för de svenska moderaterna, vilket framgår av att "drivkrafterna för investeringar, arbete och företagande" måste öka som man skriver. Men det är förstås inte lätt att övertyga väljarna om sin politik när de förbättrade drivkrafter för investeringar man efterlyser faktiskt har försämrats i takt med att löneandelen, välfärdsystemen och pensionerna försämrats för folk flest. Eller varför kvinnors förvärvsarbete i form av tvunget deltidsarbete faktiskt ökat kraftigt men ändå inte lett fram till mer investeringar, arbete och företagande som kan hålla tillbaka den över lång tid kraftigt ökande svenska ungdomsarbetslösheten.

Vad gäller det snabbt växande europeiska deltidsarbetet finns att säga, att detta i grunden beror på den kapitalistiska marknadens spontana utveckling, men som till sitt resultat, åtminstone på kort eller medellång sikt, kunde ha varit annorlunda om det funnits några politiskt slagkraftiga motkrafter till kapitalismens framfart. Nyliberalismen innebär att salt strös såren, då denna politik förstärker utvecklingen av växande deltidsarbete, arbetslöshet och nyfattigdom. EU-högerens politiska projekt att privatisera och riva ned viktiga offentliga institutioner som varit till stöd för produktivitetstillväxten gynnar finanskapitalets vinstutveckling, men missgynnar de arbetande med minskande arbets- och utbildningstillfällen. Härigenom hämmas också all framåtsyftande och miljömässigt hållbar produktion. Alla de konservativ/liberala partierna i Europa, vilka precis som de svenska

moderaterna tappat stora väljargrupper, kännetecknas av samma sociala okänslighet inför det numera solklara resultatet av sin nyliberala politik. Förutom den omisskänliga borgerliga klasspolitiken på hemmaplan har man trots sitt ständiga vurmande för europasamarbete inte beslutat om annat än ensidigt bankstöd till regionala kapitalister och sociala nedskärningar riktat emot de breda folklagren i de hårt drabbade medelhavsländerna. Det idag helt uppenbara, som framsynta EU-kritiker gjorde klart redan för tio år sedan, att enbart ett fåtal rika länder och deras monopolföretag gynnas av eurons införande, är inget som påverkar dessa partiers säkra klasskompass.

Socialdemokratiens dubbla budskap tappar också väljare

Också de socialdemokratiska partierna i Europa tappar stort i den sociala krisens spår. Två tydliga exempel på detta är det franska socialistpartiets kraftiga tillbakagång och det grekiska socialdemokraternas fall från den offentliga scenen.

Det franska socialistpartiets reducering till 14 procent av väljarkåren är ett problem för hela EU-projektet, då dess ledare, Hollande, tillika innehar det mäktiga franska presidentämbetet. Aldrig sedan det andra världskriget har en fransk president haft en så svag ställning i opinionen som Hollande. Detta verkar främst bero på de skamlösa löftesbrott han hittills visat upp och på hans i övrigt lika slätstrukna personlighet.

Vad gäller grekiska PASOK, som bara för fem år sedan hade 40 procent av väljarna bakom sig, är varje val alltså dess en bekräftelse på, att när krisen slår benhårt mot livet självt, kan de som sviker sina gamla väljargrupper tappa allt. PASOK stöds numera av 6 procent av det grekiska folket.

De svenska socialdemokraterna har inte haft makten i Sverige på åtta år. I den borgerligt regiserade debatten i svenska media framställs de alltid som de borgerliga partiernas motpol. Men fakta är, de kunde de inte utnyttja den svenska EU-högerns kraftiga tillbaka-

gång och öka sina väljarröster. Istället växte det främlingsfientliga Sverigedemokraterna stort liksom Miljöpartiet och Feministiskt Initiativ.

I sitt valmanifest lyfter de svenska socialdemokraterna återigen fram sitt krav på EU om att införa ett "socialt protokoll som slår fast löntagares rättigheter på den inre marknaden." Dess viktigaste innebörd för Sveriges del formulerar man:

"Säkra att svenska kollektivavtal ska gälla för alla som jobbar i Sverige."

För det första kräver denna allmänna politikförändring en grundlagsförändring bort från Lissabon-traktatet. Är det verkligen troligt att högern med sin säkra klasskompass skulle ställas sig bakom detta i 28 nationella parlament, vilket ju krävs för grundlagsändringar inom EU. Nej, det är inte alls troligt att EU-högern är lika svekfullt tjänstvillig som den europeiska socialdemokratin var när Lissabonfördraget drevs igenom i de 28 nationella europeiska parlamenten (Irland tvingades till flera folkomröstningar innan ett slutligt "JA" drevs fram).

För det andra, vilken betydelse skulle införandet av ett "socialt protokoll" ha idag, så långt som bemaningssällskap och oseriösa företagare nått med sin lukrativa lönedumping över hela Europa? De har verkligen fått fotfäste på alla nationella arbetsmarknader med hjälp av de fackligt undergrävande EU-direktiv som socialdemokratin över hela Europa mangrant slutit upp kring (samtidigt som man alltså också framfört motsatsen genom sin önskan om ett "socialt protokoll"). Snarare handlar den fackliga kampen idag om att återupprätta enhetliga förhållanden på de nationella arbetsmarknader fackföreningarna under lång tid pressats tillbaka på. Då är det först och främst ett fackligt gräsrotsarbete som krävs för att lyckas organisera ofta svårt tillbakaträngda, oorganiserade arbetare.

Detta kan ett aldrig så välformulerat protokoll i ett nytt EU-fördrag lösa.

Men om de svenska socialdemokraterna menar allvar med sitt "sociala protokoll", så skulle det vara hederligt om man drev denna fråga synligt för alla också efter det att man erövrat regeringsmakten nu till hösten (det mesta tyder på att socialdemokraterna tillsammans med några andra partier tar över i Sverige efter riksdagsvalet i september). Det skulle säkert lära oss mycket om framkomliga vägar och bli en test på hur EU-institutionerna och EU-högern reagerar när den sociala kampen underifrån alltmer tränger sig på.

Den EU-kritiska vänstern går framåt

De tydligaste framgångarna för den EU-kritiska vänstern står Grekland och Irland för.

I Grekland fick vänsterkoalition Syriza 27 procent av rösterna och blev därmed Greklands största parti. Dessutom höll de grekiska kommunisterna sina ställningar med 6 procent av rösterna. De har sin största betydelse genom den kommunistiskt ledda fackföreningen PAME, vilken gått i spetsen för strejkkampen när Troikan (EU-kommissionen, Internationella Valutafonden och Europeiska Centralbanken) kommit till Grekland med sociala nedskärningsdiktat.

Syriza och kommunistpartiet är båda kritiska mot den politik Bryssel för, men skiljer sig åt i synen på om Grekland skall stanna kvar eller gå ur EU. Kommunisterna vill ta Grekland ut ur EU, medan Syriza menar att detta är vad de mest cyniska inom Bryssel-etablissemanget vill för slippa ifrån det ansvar man har för det grekiska folkets svåra läge. Den stora vänsterkoalitionen kräver istället att den styrande överheten - i Bryssel och Aten - skall komma fram till en socialt acceptabel lösning. På Irland fick de välorganiserade och beprövade vänsternationalisterna i Sinn Fein (gamla officiella IRA:s politiska gren) 17 procent av rösterna, vilket är mycket för detta historiskt kontroversiella parti, som numera alltså är väl förankrat både i Republiken Irland och

Irsk EU-motstand. Foto: William Murphy

på Nordirland. Dess framgång bekräftar det stora EU-motstånd som fortsatt finns inom den Irländska Republikens gränser.

I Sverige gick Vänsterpartiet fram något jämfört med tidigare europaval. Partiet vill ta Sverige ut ur EU och har som alla uttalade EU-motståndare svårt att mobilisera sina väljare i just europavalet. Med tanke på att Feministiskt Initiativ gott och väl fördubblade sitt resultat och säkerligen tog en del möjliga väljare från Vänsterpartiet, är Vänsterpartiets ökning ett kvitto på att partiets klara kampanj mot vinster i välfärden (vård, skol, omsorg) vinner terräng.

Summa summarum får man beteckna det svenska EU-valet som en markant framryckning för konkreta vänsterkrav, då Feministiskt Initiativ gick från ett par procent i januarimätningarna till att erövra 5,3 procent och därmed ett mandat i EU-parlamentet. Det är

främst unga kvinnor i de stora städerna som attraheras av partiets krav på allmän arbetstidsförkortning till "sex-timmars arbetsdag", "subventionerad, skattefinansierad sjuk- och tandvård för alla under livets alla skeden", "vatten, energiförsörjning och avfallshantering skall ligga under samhällets ansvar", "tryggt boende till en rimlig kostnad under hela livet", "att kultur och kulturarbetare uppfattas som oundgängliga i samhällsamtalet", et.c. Feministiskt Initiativ är kritisk till fler sidor i utvecklingen än just kvinnors växande problem. Men ser det som sin uttalade uppgift att lyfta fram den könsbetingade dimensionen i den allmänna sociala tillbakagång partiet tydligt registrerar. Feministiskt Initiativ formulerar detta på följande vis: "Könsmaktsordningen, rasismen, klassklyftorna och heteronormen måste brytas ned."

Om den feministiska vinden håller i sig och Vänsterpartiet i stundande valkampanj kan utveckla sin klara linje i väl-

färdsfrågorna till att omfatta hela arbetsmarknadens utveckling – agitoriskt och slagkraftigt föra fram hur deltidsarbetet, avregleringarna, arbetslösheten och nyfattigdomen hänger samman med monopolprofitens utveckling – då finns goda förutsättningar för kämpande fackföreningar att identifiera sig med vänsterns politik.

En facklig/politisk samverkan på socialistisk grund har länge saknats i hela Europa, men har, när de nyliberala partierna av olika kulörer börjar tappa sitt grepp över stora kvinno- och ungdomsgrupper, en klar möjlighet att åter få luft under vingarna, och därmed igen göra arbetarrörelsen till en kraft att räkna med.

Vi spør Jonas Gahr Støre, Arbeiderpartiets nye leder, om sosial dumping

Støre hadde en kronikk i Nettverk nr. 3 som vi leste med interesse. Mye bra i kronikken, men også et stort behov for oppfølgingsspørsmål.

Tekst: Bjørn Tore Egeberg

Støre skrev blant annet dette om byggenæringen:

«Hadde vi hørt om slike forhold innen medisinfaget, både hva gjelder arbeidsforhold og rekruttering, vill det bli møtt med et ramaskrik. Nå må vi bryte stillheten om forholdene i byggenæringen. Da kan vi begynne med det positive; det finnes seriøse aktører, en ansvarlig arbeidsgiverside og en våken og kunnskapsrik fagbevegelse. Disse spiller i økende grad på lag. Det er en god start. Så må tilsynsmyndighetene jobbe bedre sammen. LO-kongressen krevde bedre samordning av kontrollmyndighetene. Kripos, LO og bransjen selv snakker om arbeidsmarkeds kriminalitet, et samlebegrep for bruk av ulovlig arbeidskraft, sosial dumping, tvangsarbeid, fiktiv fakturering, hvitvasking av kriminelt utbytte og kamuflering i lovlig virksomhet. Intet mindre.

Bedre kontroll, ja, men noen steder er situasjonen så ute av kontroll at man knapt kan kontrollere seg ut av det. Det kreves en annen struktur i problembransjene, terksele for de useriøse aktørene må heves.»

Her ser du spørsmålene vi sendte, og Jonas Gahr Støres svar.

Først: Gratulerer med at du ble innstilt som ny leder i Ap. Ikke akkurat noen bombe, men gratulerer allikevel.

Vi har med interesse lest din «Slik jeg ser det» i Nettverk nr 3, og vil gjerne bruke spalteplass på en dialog med deg om sosial dumping.

Illustrasjonsbilde.

Her er våre spørsmål:

Heismontøren: Arbeidstilsynets innsats mot sosial dumping er vel og bra, men vi blir aldri kvitt uvesenet uten fagforeningenes kamp. For oss er det et stort problem at klubber og fagforeninger ikke har lov til særlig mye annet enn å føre utmattende saker for Arbeidsretten. Dagens lovverk henger ikke på greip: Vi har lov til å streike i månedsvís hvis vi synes lønnsstilbudet er noen øre for dårlig, men vi kan verken streike eller bruke kampmidler som boikott og blokade mot sosial dumping. Så spørsmålet er om du vil ta initiativ til en endring av lovverket, slik at det blir anledning til å iverksette lovlige aksjoner som boikott og blokade mot sosial dumping.

Jonas Gahr Støre: Sosial dumping og arbeidslivskriminalitet er et stort og til dels voksende problem i deler av norsk arbeidsliv. Stoltenberg-regjeringen lanserte tre handlingsplaner mot sosial dumping, med en rekke tiltak. Disse handlingsplanene har hjulpet, men de

har dessverre vist seg å ikke være tilstrekkelige.

Arbeiderpartiet vil derfor fremme flere tiltak mot sosial dumping i tiden som kommer. Ikke minst ønsker vi bla. å styrke fagbevegelsens og Arbeidstilsynets rolle i kampen mot sosial dumping.

Jeg mener vi bør bruke andre virkemidler mot sosial dumping enn å endre lovverket i den retningen spørsmålet antyder. Så må forbrukere og virksomheter la være å kjøpe tjenester fra bedrifter som åpenbart driver med sosial dumping.

Heismontøren: I spørsmål til partiene foran valget i 2011 var de nåværende regjeringspartiene de eneste som ikke svarte ja på spørsmålet: «Støtter partiet kravet om at alle leverandører til kommune og fylkeskommune må ha lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med gjeldende tariffavtale for denne typen

Jonas Gahr Støre, Arbeiderpartiets nye leder. Foto: Arbeiderpartiet

arbeid?» Hva er etter din mening årsaken til at kommuner og statlige etater jevnlig blir tatt med buksa nede, når det blir avslørt at de fortsatt bruker billige leverandører som står langt utafør det organiserte arbeidslivet?

Jonas Gahr Støre: Det er flere årsaker til at kommuner og statlige etater ikke følger den innkjøpspraksisen som vi ønsker at de skal følge. Det kan være et bevisst valg å velge billigste anbud, men ofte tror jeg det er manglende kunnskap som er årsaken. Det er viktig at alle innkjøpere og ledere i kommuner og statlige etater bevisstgjøres når de gjøre innkjøp. Også kommunepolitikere og tillitsvalgte må stille krav til den kommunale innkjøpspolitikken.

Heismontøren: LO-kongressen i 2013 vedtok: EØS avtalen påvirker norsk arbeidsliv og samfunn gjennom beslutninger fattet i EU. LO krever at norske myndigheter går imot begrensninger i

retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse. ILO-konvensjoner, norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EU-regler. En slik forrang må avklares mellom EØS avtalens parter. Så vidt vi vet sluttet ikke den forrige rødgrønne regjeringen seg til dette, og tok heller ikke noe initiativ overfor Brussel. Vil du jobbe for at den neste rødgrønne regjeringa tar inn formuleringer som dette i regjeringserklæringen?

Jonas Gahr Støre:

”Vi ønsker ikke å ta arbeidslivsfeltet ut av EØS-avtalen”

bl.a. fordi det kan få negative konsekvenser på andre områder. Ap jobber for et godt og anstendig arbeidsliv

i Norge innenfor rammen av EØS-avtalen. Erfaringene viser at det er fullt mulig å opprettholde en god arbeidsmiljølov, hovedelementene i det norske forhandlingssystemet og nasjonal lønnsdannelse innenfor EØS-avtalen. Den omfattende tiltakspakken som ble iverksatt i forbindelse med implementeringen av EUs vikarbyrådirektiv, er ett eksempel på at vi kan benytte oss av det handlingsrommet som eksisterer ved implementeringen av ulike EU-direktiver. Håndteringen av ILO-konvensjon nr. 94 er et godt eksempel på at ILO-konvensjoner har stått sterkt i møte med EU-regelverket og ESA.

PENSJONSPLANERNE

Et merkelig tariffoppgjør

Først skulle det være pensjonsoppgjør. Så ble det et vanlig lønnsoppgjør der grunnplanet måtte presse på for at forhandlerne ikke skulle godta et altfor moderat oppgjør.

Tekst: Bjørn Tore Egeberg
Fotomontasje: Geir Eigil Løkke

Foreninga var mer enn skeptisk til LOs opplegg foran tariffoppgjøret. De het seg at dette skulle bli et pensjonsoppgjør, med følgende begrunnelse: «LOs mål er en pensjonsdekning ved 67 år på minst 2/3 av tidligere lønn. For de som går av de nærmeste årene med full opptjening, vil Folketrygd og AFP alene dekke nær opp til dette nivået. På lengre sikt vil det kreves styrking av opptjeningen i tjenestepensjonsordningene for å sikre dette nivået.

Mange bedrifter i privat sektor har gode ytelsespensjoner, men disse er under avvikling. Nå er om lag 80 pst av arbeidstakerne omfattet av andre ordninger, og endringsprosessen kan gå raskt i 2014.

Det er viktig å sikre tilfredsstillende nivåer i de ulike etablerte tjenestepensjonsordninger i hele arbeidslivet. Samtidig må nivået sikres for den enkelte innen disse.»

Vi har venta på en anledning til å sette skarpt lys på pensjonsranet i 2008, og til å få vekk de bestemmelsene fra den gangen som tar fra dem som går av ved 62 og gir til høytlønte hvit-snippsyrker. Kort sagt få på plass en ny og rettferdig AFP-avtale, som også tar tilbake retten for fagorganiserte til å gå av ved 62, uavhengig av tidligere inntekt. Men det var ikke LOs plan. LO sa følgende om pensjonsranet:

«Pensjonsreformen i 2008 ga en god løsning for tidligpensjonering fra fylte 62 år. Blant annet som følge av hevet minstepensjon har opptjeningskravet for dette blitt skjerpet, da det forutsettes at opptjeningen er stor nok til å

gi livsvarig pensjon fra 67 år som er større enn garantipensjonen. Dette har gjort det vesentlig vanskeligere for mange kvinner med lavere opptjening å ta ut AFP ved 62 enn forutsatt i 2008. AFP inngår også i økende grad som unnskyldning for ikke å sikre tjenestepensjonen godt nok.»

LO ville altså ikke kreve forandringer i AFP-avtalen. Det var bare avtalen om tjenestepensjon som skulle forbedres. Med dette utgangspunktet kunne ikke forhandlinger om pensjon gå bra. Forbundsvist oppgjør

Det var derfor et lyspunkt at det ble vedtatt forbundsvist oppgjør. Kanskje det ikke bare ville bli tåkeprat om pensjon. Kanskje Fellesforbundet ville ta en kamp for å få opp minstelønnsatsene i industrien og på bygg. Vel, Fellesforbundet forhandla, og etter sigende hardt. De fikk opp minstelønnsatsene

noe, og de fikk inn noen bestemmelser om at hjelpearbeidere skulle få støtte til å ta fagprøve. De brukte også mye krutt på pensjon, og endte opp med at spørsmålet skal utredes fram til neste tariffoppgjør.

Mange forbund har seinere forhandla seg fram til blåkopi av det fellesforbundet fikk. Så her er det mange som skal utrede pensjonsspørsmål i tida som kommer.

Hvorfor er vi så opptatt av minstelønnsatsene? I industrien og bygning er det golvet der som klubber og foreninger slåss mot sosial dumping. Flere av fellesforbundets tariffar er allmenngjort. Det betyr at det ikke er lov å lønne under minstelønna. Useriøse og kriminelle bedrifter jukser sjølsagt med det. Men de sakene klubbene tar tak i ender opp med at arbeiderne får lønna si. Også om firma er fordufta, for det finnes også et solidaransvar, som tvinger hovedentreprenøren til å punge ut dersom den useriøse bedriften ikke gjør det.

I EL & IT forbundet er ingen tariffavtaler allmenngjort. Forbundet har forsøkt en gang å få allmenngjort elektrikeroverenskomsten (LOK), men det ble nei i tariffnemnda. Det var for dårlig dokumentert at det foregikk sosial dumping, mente nemnda. Nå har forbundet reist kravet på nytt, og elektrikerne skal få all støtte de ber om.

Hvem bør være fornøyd – de fagorganiserte eller kapitalen?

«Det er viktig at lønnsveksten går noe ned i forhold til i fjor. Det ser det ut som om de har greid.»

sier professor Steinar Holden, som er en av profetene for at arbeidsfolk skal ha moderate lønnstillegg. Han maner NHO til aktiv innsats i de lokale for-

handlingene, slik at lønnstilleggene ikke blir for store. Dette er slik det offisielle Norge tenker om lønn. Lønn er kostnader og må holdes nede. Profitt er et mål på suksess og framgang.

I starten skrev jeg at dette har blitt et vanlig lønnsoppgjør. Det kjennetegnes av at forhandlerne på begge sider av bordet i Fellesforbundets forhandlinger synes det er viktig at lønnskostnadene ikke blir for høye. Om noen hvisker at arbeidsfolk må ha penger å kjøpe med for at det ikke skal bli krise, så kommer spøkelsene konkurransevne og EØS. Og det er ikke lett å konkurrere med en spansk arbeidsløs fagarbeider, som selvsagt er villig til å godta lav lønn for å ha noe å leve av.

Om en snur på flisa og sier at lønnstilleggene må være høye når Norges økonomi går bra, så må grunnplanet presse på for at moderasjonsviljen ikke skal bli for stor. Det kan vi gjøre med god samvittighet for samfunnet. Fellesforbundet møtte et kraftig moderasjonskrav. Bare medlemmene innenfor hotell og restaurant var villige til å streike mot moderasjonen. De stemte nei i første runde, og det ble forhandla fram en bedre avtale. Den er til uravstemning nå.

Utjevning innad i arbeiderklassen?

I gode år øker lønnsforskjellene mellom de som har rett til lokale forhandlinger og de som ikke har det. For eksempel Hotell og restaurant som ikke har rett til lokale forhandlinger, får et høyere tillegg enn andre sentralt, men når året skal gjøres opp så har ofte de lokale tilleggene spist opp det Hotell og restaurant fikk sentralt. Og det er jo bra, for det er ikke vårt mål å øke profitten i de bransjene med god lønn. Hva som blir fasit i år når det gjelder lønnsforskjeller i arbeiderklassen kan vi ikke si noe om før vi får oversikt over lokale lønnstillegg i alle forbund. Vi støtter lavtløntes kamp for høyere lønn, og det skal vi alltid prioritere. Men fraværet av kamp gir grunn til bekymring.

Havnearbeiderne

Foreninga har støtta havnearbeidernes streik i Risavika utenfor Stavanger, og var forberedt på at streiken ville bli utvida til en tariffstreik. Men forhandlin-

gene endte med et anbefalt forslag. Foreninga har også deltatt i aksjoner for å støtte opp om sympatistreiken ved Tromsø havn. Nå har Tingretten i Tromsø lagt ned forbud mot at sympatistreiken ved Tromsø havn gjøres effektiv gjennom blokade. Så kanskje var det ikke så lurt at havnearbeiderne slapp fra seg muligheten til å bringe kampen i Risavika (og Drammen og Oslo og etter hvert flere havner) inn i tariffoppgjøret. Havnearbeidernes enerett til lasting og lossing er en torn i øyet på redere og terminalselskap, så tariffavtalen vil stå under angrep i hele tariffperioden.

Når ikke havnearbeiderne streiker, hvem er det da som tør å ta kampen for det organiserte arbeidslivet? Norwegian streika riktignok, men det var bare en mann som var tatt ut i streik. Ledelsen la bort de ekstreme angrepene på fagforeningene, men det ble null i lønnstillegg, så det er vel Kjos som er mest fornøyd. Mange oppgjør som for eksempel Hotell og restaurant er ikke stemt over ennå når dette skrives.

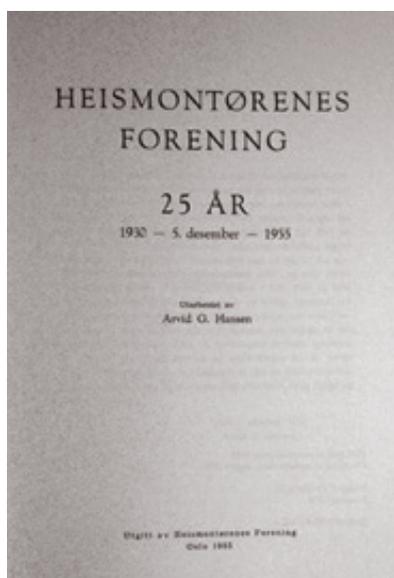
Heisforeninga har også vært i tarifforhandlinger. AU og styret bestemte å legge opp til et fredelig oppgjør hvis arbeidsgiverne ikke krevde endringer av bestemmelsen om selvstendig arbeid på heis. Den desidert viktigste saken for oss nå er respekt for det som ble avtalt i desember om utenlandske arbeidere, samt å sette det ut i live. Styret ønska ikke å flytte oppmerksomheten bort fra dette og til nye kamparenaer. Men arbeidsgiverne ønska også et fredelig oppgjør, så forhandlingene gikk greit. Noen ting kom på plass, småting for noen, men viktig for dem det gjelder:

- **Ansiennitet for lærlinger i bedriften fra dag 1**
- **Økt tillegg ved utkall**
- **Regulering av matpenger**

Lønna i heisbransjen avtales i lokale forhandlinger, som sikkert er i gang når du leser dette. Klubbene tar også med andre krav i de lokale forhandlingene.

HEISMONTØRSTREIKENE OG I 1937-38

Den ulovlige bygningsarbeiderstreiken i 1928 satte loven om tvungen voldgift (lønnsnemnd) til side for ti år framover. Men «tukthuslovene» med den reviderte arbeidstvistloven fra 1927 blei stående.

Tekst: Harald Berntsen

Foto: Johnny Leo Johansen

I 1931 gikk Heismontørenes Fagforening, stifta året før, ut av Jern- og Metallarbeiderforbundet og inn i Elektriker og Kraftstasjonsarbeiderforbundet og krevde egen overenskomst. En av de bedriftene heismontørene var ansatte i, Fortuna Mek. Verksted, svarte med å melde seg inn i Jern og Metalls motpart i Norsk Arbeidsgiverforening (N.A.F.), Mek. Verksteders Landsforbund. Formålet var å gjennomføre det samme lønnsnedslaget for sine ansatte heismontører som var gjort gjeldende i verkstedsoverenskomsten etter storlockouten samme år. Trass i protest fra fagbevegelsens representanter felte Arbeidsretten dom for at Fortuna kunne gjennomføre lønnskuttet.

Heismontørene viste da til at de ved andre bedrifter hadde fått oppretta tariffavtaler mellom sitt nye forbund, Elektriker og Kraft, og arbeidsgiverne, og trua med streik mot alle forsøk på å redusere lønningene. Som sagt, så gjort: Da Fortuna i april 1932 foretok utlønning i samsvar med dommen i Arbeidsretten, gikk samtlige heismontører og hjelpere på verkstedet til plassoppsigelse.

Etter protest fra N.A.F. tok ledelsen i både LO, Jern og Metall og Elektriker og Kraft – i samsvar med arbeidstvistlovens bestemmelse om streikeforbud i tvister om inngåtte tariffavtaler – avstand fra streikevarselet og påla Fortuna-montørene å trekke oppsigelsene tilbake. Men heismontørene nekta å lystre ordre og gikk til streik fra varsla tidspunkt. N.A.F. fulgte straks opp med å stevne dem inn for Arbeidsretten.

I Arbeidsretten forsvarte LO-juristen Viggo Hansteen heismontørene med å vise til at heismontasje hadde utvikla seg til et kombinert mekaniker- og elektrikerfag, som kvalifiserte for særskilt tariff med høyere satser enn verkstedsoverenskomstens. Han pekte også på at heismontørene gjennom medlemskapet i Elektriker og Kraft ikke hadde hatt påvirkning på verkstedsoverenskomsten av 1931, og dermed ikke kunne være bindt av denne overenskomsten eller av den tidligere arbeidsrettsdommen i lønsspørsmålet.

Arbeidsrettsdommen av 9. mai gikk likevel helt i arbeidsgivernes favør. Den var retta både mot 18 navngitte strei-

kende ved Fortuna enkeltvis og mot LO og de to forbunda. Jern og Metall og Elektriker og Kraft blei pålagt å sørge for at arbeidet straks blei tatt opp igjen, LO for at Elektriker og Kraft vedtok verkstedsoverenskomsten for sine medlemmer ved Fortuna. Heismontørenes Fagforening vedtok derimot å fortsette kampen på tvers av dommen til ny overenskomst var oppnådd.

N.A.F. tok da i bruk tukthuslovene for alt de var verdt. Først fikk de LO og de to forbunda til å gå med på offentlig å erklære at det var fri tilgang på plassene til de streikende heismontørene – det vil si til å oppfordre til streikebryteri. Men like før denne erklæringa var offentliggjort, ba N.A.F. dem vente og fikk Arbeidsrettens samtykke til å gå til lockout. Grunnen var trulig at N.A.F., som var i gang med drøftinger med LO-ledelsen om et nytt stort klassekompromiss i form av en Hovedavtale, ikke ønska å svekke arbeidernes tillit til LO-ledelsen ved å tvinge den til å oppfordre til streikebryteri. I tråd med formålet med en Hovedavtale ville N.A.F. heller stimulere arbeiderne til sjøl å disiplinere hverandre – ved å bruke den muligheten som den reviderte arbeidstvistloven ga, til å få arbeidere som blei ramma av lockout, til å presse de streikende tilbake til arbeidet. Samtidig hadde N.A.F. forlangt at Oslo Politikammer innleda rettsfølgelse av de streikende heismontørene enkeltvis, noe det også var grunnlag for i tukthuslovene.

I 1932

Men før lockouten var satt i verk, kom det – gjennom daværende leder av LOs juridiske kontor, Trygve Lie – til et forlik som begge parter godtok. Heisemontørene fikk ennå ikke overenskomst gjennom Elektriker og Kraft, men N.A.F. gikk med på en egen direkte avtale med LO og Fortunas heisemontører. Dermed redda N.A.F. ansikt, mens heisemontørene oppnådde å komme ut av verkstedsoverenskomsten.

Den 18. juli 1932, etter drøye to måneders ulovlig streik, blei arbeidet tatt opp igjen.

Men dette var bare første etappe på en lengre vei mot anerkjennelse og beskyttelse av heisemontørfaget. I 1937–38 var de i konflikt i til sammen nesten sju måneder, først i en fire måneders sympatistreik med elektrikerne fra 16. juni til 12. oktober 1937, så igjen fra 22. oktober til 10. januar 1938. Den siste streiken var ulovlig og hadde grunnlag i utløpet av heisemontøroverenskomsten 1935–37. Revisjonen gikk rett til mekling, som ikke ga heisemontørene medhold i deres krav, men koplra uravstemninga over resultatet sammen med avstemninga i hele jernindustrien. Heisemontørene kom ingen vei med å protestere mot koplinga overfor Riksmeklingsmann og N.A.F. De blei altså stadig betrakta som jernarbeidere.

Men heisemontørene lot seg ikke knekke av den grunn. Fra 22. oktober var

de i streik mot sammenkoplinga. Arbeidsgiverne stevna dem for Arbeidsretten, og ledelsen i Elektriker og Kraft mente det var heva over enhver tvil at streiken var tariffstridig og ulovlig. Allerede før retten var satt og felte dom, vedtok forbundsledelsen derfor enstemmig å rette et skarpt pålegg til heisemontørene om straks å gå tilbake til arbeidet. På denne måten innfridde forbundsledelsen arbeidstvistlovens krav til alle valgte instanser i fagbevegelsen om å gjøre alt som sto i deres makt for å hindre og eventuelt stanse ulovlige streiker hvis de skulle unngå erstatningsansvar. Arbeiderpartiets mindretallsregjering fra 1935, under ledelsen av Johan Nygaardsvold, fjerna nemlig ikke dette kravet fra den reviderte arbeidstvistloven fra 1927. Den nøyde seg med å fjerne «tukthuslovene» fra den borgerlige straffeloven. (Om dette hadde sammenheng med denne regjeringas fortvilelse over bølga av ulovlige streiker under de bedre konjunktorene som den sjøl bidro til i 1936–37, skal her være usagt.)

Men heisemontørene bøyde seg verken for pålegget fra forbundet eller for dommen om ulovlighet som oppskriftsmessig fulgte i Arbeidsretten – heller ikke for den trusselen om eksklusjon

som deretter kom fra deres egen forbundsledelse i Elektriker og Kraft. Og de sto stadig fast på sitt trass i at de én og én blei innkalt til Grønland politistasjon og trua med bøter og fengsel, at N.A.F. fikk pressa forbundsledelsen til å erklære at de streikendes arbeidsplasser var åpne for streikebryteri, og at forbundet gjorde alvor av trusselen om eksklusjon.

Dermed hadde N.A.F., uten resultat, brukt alle midlene de hadde, og blei tvinga på retrett. Den samme arbeidsrettssaka som skulle behandle N.A.F.s erstatningskrav, endte i stedet i et forlik om at det skulle tas opp reelle forhandlinger om akkordtariff, og om bortfall av erstatningskravet. Det skulle videre forhandles om en felles overenskomst for alle heisemontører ved det neste tariffoppgjøret i 1939, om stans i alle straffefølgelser, og om opphevelse av eksklusjonen av heisemontørene fra forbundet.

Kilder og litteratur til videre studier: Arvid G. Hansen: Heisemontørenes Forening 25 år. Utgitt av Heisemontørenes Fagforening, Oslo 1955, Harald Berntsen: To liv – én skjebne. Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm. Oslo 1995, side 139ff.

Arbeidsgiveren hevdet at han IKKE VILLE SNAKKE med pressen

Litaueren som ble skadet ved rivning av en heis ved Asker og Bærum boligbyggelags leilighetsprosjekt i Kirkeveien 71 for et litauisk firma, har forklart seg til Budstikka.

Tekst og foto: Johnny Leo Johansen

Kilde: Budstikka

Den unge arbeideren som kom til Norge for å tjene penger til familien og en bedre framtid står frem med sin historie. Saken ble henlagt av politiet og arbeidstilsynet har valgt arbeidsgiverens versjon.

Ramunas Gudas (22) fra Litauen rev bygg i Bærum for 19 kroner i timen.

«Ingen av oss hadde revet en heis før
Han forteller til Budstikka at han bare vil fortelle sannheten om det som skjedde den dagen.

22-åringen selv er klokkeklar og detaljert når han forklarer til avisen:

– Etter matpausen fikk jeg og én til beskjed av arbeidsgiveren om å demontere heisen. Ingen av oss hadde revet en heis før. Arbeidskollegaen min så et telefonnummer på heisen og lurte på om vi skulle ringe for å sjekke om den var klargjort for riving. Men arbeidsgiveren vår sto ved siden av og sa: Ta det med ro, alt er klart. Dere kan begynne å jobbe, hevder Ramunas.

Ramunas og kollegaen så at heisen hang 40 centimeter over bunnen av heissjakten.

– Jeg klatret opp på taket av heisen, og fjernet de første av de fire wirene. For å unngå å bli med heisen hvis den falt ned den siste biten, festet jeg en av kablene i sikkerhetsbeltet mitt. Det var slik jeg tenkte, forteller Ramunas.

Ramunas skulle rive en heis i Asker og Bærum boligbyggelags leilighetsprosjekt i Kirkeveien 71 for et litauisk firma. Idet han skulle løsne den siste heiswiren, ble han dratt 15 meter opp etter en wire til toppen av heissjakten. Han ble hengende i over tre kvarter. Fem ryggvirvler var ødelagt, Beinet stygt kuttet, nå er han 70 prosent ufør og sitter igjen med 30.000 i gjeld etter operasjonen i Norge.

Har fulgt saken tett

Rune Larsen – Heismontør – fulgt saken tett fra 22. juli 2013

Politiadvokat Racha Maktabi henlegger saken med begrunnelse i at det er uklart om riving av heis i dette bygget skulle utføres og arbeidsordre for dette fra ansvarlige totalentreprenør RVS i Hokksund. Den skadde Litaueren jobbet for et innleid Norsk registrert Litauisk selskap Norena Services, av RVS i Hokksund.

–Det er oppsiktsvekkende at arbeidstilsynet overhode ikke har snakket med

den skadde 21 åringen. Ingen har heller tatt «bryet» med å snakke med redningspersonene fra Brannvesenet om ulykken og redningsaksjonen som var svært vanskelig og omfattende! Det har jeg ! det meste av heisen var revet da ulykken skjedde. Jeg har også lest redningspersonenes rapport fra Brannvesenet.

Det vil si at rivingsarbeidet må ha foregått i noen dager

– Da er det ekstra oppsiktsvekkende at arbeidsledere på byggeplassen sier at denne heisrivingen ikke skulle vært iverksatt. Større bekymringer blir det når arbeidsledere på plassen ikke vet at det foregår rivingsarbeider over flere dager i en lukket heissjakt, og at de ikke vet hva og hvem som gjør hva på en byggeplass.

Politiadvokaten sier at det fremkommer som uklart om det var noe arbeidsordre angående riving av heisen. Denne arbeidsorderen er ikke å finne, så da henlegges saken? Samtidig innrømmer politiadvokaten at den skadde Litaueren har en helt annen framstilling av utførelsen av denne jobben. Det teller visst ikke?

Arbeidsordrene på denne byggeplassen var i papirformat, og som følge av HMS også en utfylt Sikker Jobb Analyse

(SJA) for det enkelte arbeidsoppdrag. Det kunne leses ut fra rapporten som arbeidstilsynet utarbeidet. Når det gikk så fatalt galt under rivingen av denne heisen, så blir det betimelig å undre seg over om hvor vanskelig kan det være å fjerne et papir fra eventuelt en mappe på byggeplassen? Hvor grundig undersøkte arbeidstilsyn og politiet dette?

Det framstår også noe underlig at lederen for RVS i Hokksund ved første intervju dagen etter ulykken sier:

Han (Litaueren) var sikret, han hadde sikkerhetssele, hjelm og vernesko. Hvorfor hadde lederen i Norena Services utstyrt den 21 år gamle Litaueren med sikkerhetssele om det ikke var for benyttelse av sikring av seg selv ved oppdrag som å rive heis?

Det er nemlig faktisk slik at det er større risikoarbeid med riving av heis enn nymontasje av heiser. Det er svært viktig at en også vet i hvilken rekkefølge en heis skal rives.

Arbeidstilsynet skal ivareta arbeidstakers interesser i arbeidslivet. Hvorfor har de ikke snakket med den skadde 21 åringen? Hvorfor kontaktet de ikke redningspersonene fra Brannvesenet?

Det er i sin helhet en tragisk behandling og med trolige tragiske livsvarige skader etter min vurdering for den nå 22 årige Litaueren ble sendt tilbake til Litauen, overlatt til seg selv. Han har nok følt at både arbeidstilsynet, arbeidsgivere og politi har sviktet en arbeidstaker utsatt for en tragisk stygg ulykke på ABBL's byggeplass, det er forståelig.

Det vil overraske meg mye om denne saken er avsluttet, selv med henleggelsen fra politiadvokaten beskriver Rune Larsen HMF.

Her er den blå-blå arbeidslivsreformen

Mer bruk av midlertidige ansettelser, utvidete rammer for overtid og langturnus og åpning for ulik lønn for vikarer og fast ansatte. Det er noen av forslagene regjeringen vil forme framtidens arbeidsliv med.

Av Einar Fjellvik, LO Media

Her er hovedpunktene i den forslagspakken arbeidsminister Robert Eriksson presenterte i formiddag:

Midlertidig ansettelse:

Regjeringen vil ha slutt på dagens regler om at midlertidige ansettelser bare kan brukes når det er snakk om arbeid som atskiller seg fra det som ordinært utføres i bedriften. Dette er forslagene:

- Bedriftene vil få anledning til å ansette folk som midlertidig ansatte i 9 eller 12 måneder, uten vilkår.
- Det skal komme regler for å hindre at den samme stillingen besettes med stadig nye midlertidig ansatte.
- Regjeringen åpner også for å endre dagens regel om at man skal betraktes som fast ansatt etter fire år som midlertidig ansatt.

Arbeidstid:

Det skal bli videre rammer for hvor mye overtid man kan jobbe, og det skal bli slutt på at LO og andre fagorganisasjoner kan si nei til for eksempel langturnuser. Dette er forslagene:

- Grensen for hvor mye overtid arbeidsgiveren kan pålegge en ansatt utvides fra 10 til 15 timer i uka og fra 25 til 30 timer i måneden.
- Grensen for hvor mye overtid man jobbe etter lokal avtale utvides fra 15 til 20 timer i uka og fra 40 til 50 timer i måneden.
- Arbeidstilsynet får myndighet til å godkjenne inntil 25 timer overtid per uke (20 timer i dag).

- Det gjøres ingen endringer i hvor mange timer overtid man kan jobbe per år.

Ved gjennomsnittsberegning av arbeidstiden kan man jobbe maks 10 timer per dag hvis det foreligger individuell avtale (maks 9 timer i dag).

- Foreligger det en lokal avtale om gjennomsnittsberegning, kan den daglige arbeidstiden maks være 12 timer (10 timer i dag).
- På årsbasis skal gjennomsnittlig arbeidstid fortsatt være 37,5/40 timer per uke.
- Arbeidstilsynet får kraftig utvidete fullmakter til å godkjenne arbeidstidsordninger som avviker fra normalen. Blant annet vil tilsynet heretter kunne overprøve et nei til langturnusordninger fra LO eller andre fagorganisasjoner.

Søndagsarbeid

Regjeringen vil at ansatte i blant annet helse- og omsorgsyrene skal kunne jobbe annenhver søndag. Dette er forslagene:

- Ordlyden i lovteksten skal endres. Heretter skal det hete at søndagsarbeid er tillatt når arbeidets art gjør det nødvendig.
- Ved særlige og tidsavgrensede behov vil arbeidsgiveren få rett til å pålegge søndagsarbeid uten å måtte inngå avtale med de tillitsvalgte først.
- Der søndagsarbeid er tillatt skal det bli anledning til å jobbe annenhver søndag. Dagens regel om at hver tredje søn- eller helligdag skal være fri fjernes.

Sosial dumping:

Flere av den forrige regjeringens tilak mot sosial dumping skal skrotes. Dette er forslagene:

- Fagforeningenes rett til å saksøke en bedrift de mistenker for ulovlig innleie (kollektiv søksmålsrett) fjernes.
- Regjeringen vil ta i bruk en unntaksregel fra prinsippet om likebehandling av vikarer og fast ansatte. Det åpnes for at bemanningsbyråer kan inngå egne tariffavtaler med vikarenes fagorganisasjoner, og at en slik avtale vil gjelde for vikarene uavhengig av vilkårene hos bedriftene de vikarierer i.

Arbeidslivskriminalitet:

Regjeringen vil skjerpe straffene for arbeidslivskriminalitet – også for brudd på loven om allmenngjøring av tariffavtalene. Dette er forslagene:

- Strafferammene for svært alvorlig arbeidslivskriminalitet heves til bøter eller fengsel inntil ett år (evt. tre år).
- Straffereglene for mindre alvorlige saker fjernes.
- Også brudd på loven om allmenngjøring av tariffavtaler skal heretter kunne straffes med fengsel i inntil ett år (to år ved grove overtredelser).
- Også den som medvirker til brudd på allmenngjøringsloven skal heretter kunne straffes.

Aldersgrense:

Arbeidsmiljølovens aldersgrense på 70 år kan stå for fall. Dette er regjeringens forslag:

- Regjeringen sender tre alternativer ut på høring: Beholde dagens 70-årsgrense, heve den til 72 år eller heve den til 75 år.

Dersom regjeringen konkluderer med å heve aldersgrensa i arbeidsmiljøloven, kan også adgangen til å ha lavere bedriftsinterne aldersgrenser bli fjernet.

Prosessene videre:

Forslagene blir sendt ut på høring før sommeren. Når høringsfristen (vanligvis tre måneder) er utløpt, skal regjeringen oppsummere og konkludere før den utformer sine endelige forslag.

Deretter må forslagene om lovendringer behandles av Stortinget.

HAVNEKONFLIKTEN

- politiet beskytter streikebryteri

LO-leder i Tromsø Ronny Johansen, blir tatt med håndjern.

Geir Ingebrigtsen, leder i Tromsø havne- og transportarbeiderforening er sjokkert over politiets oppførsel.

Av Johnny Leo Johansen Kilde: Tromsø.no

Troms politidistrikt forteller til Tromsø.no at de først innbragte ti personer som nektet å etterkomme politiets pålegg om å fjerne seg fra stedet. Senere opplyser operasjonsleder Gaute Hoff at de har tatt inn 29 personer, og at de skal ta inn de ti resterende som står på kaia.

- Det øker stadig. Dersom de ikke flytter seg så blir de brakt inn. Planen er at de skal få et forelegg, så blir de dimittert.

Alle settes i arresten. Det er 12 celleplasser på politistasjonen i Tromsø.

Politiet griper inn

Troms politidistrikt informerte på sin Twitter-konto at omtrent 20 personer sperret for lasting og lossing av hurtigruta ved Tromsø havn. De fikk bekrefteelse fra politimesteren og rykket inn for å fjerne demonstrantene.

41 streikende ble innbrakt fra Tromsø Havn, og de ble anmeldt etter politiloven § 30, nummer 1 «Unnlater å etterkomme politiets pålegg, tegn eller signaler». Dette jammføres med § 5: «Enhver plikter straks å rette seg etter de pålegg, tegn eller øvrige signaler som politiet gir i medhold av bestemmelsene i kapittel II i denne lov».

Aksjonerte for femte gang

Blokaden i Tromsø Havn mot nordgående hurtigrute var ikke varslet på forhånd. 58 fagorganiserte fra de fem LO-forbundene Fellesforbundet, Fagforbundet, El & It-forbundet, Skolenes Landsforbund og Transportarbeiderforbundet. Dessuten Safe. Fra Oslo i sør til Hammerfest i nord møttes på kaia for blokade av Hurtigruta. NOR Lines har leiet inn streikebrytere, fagorganiserte er enige i at dette må stanses.

Arbeidskonflikt er ikke en politisak

At politiet blander seg inn i en arbeidskonflikt, er et kontroversielt tema. Det har rast en heftig leserstorm i lokalavisa i hele den siste uka om dette temaet. Rolf B. Wegner, tidligere leder av Feng-

selsstyret og politimester i Bergen sa allerede i 1982 følgende:

«Hovedutgangspunktet for politiet bør være dette: En arbeidskonflikt er ingen politisak. Dette gjelder selv om arbeidskonflikten arbeidsrettslig sett er ulovlig. Ulovlig arbeidskonflikt er intet straffbart forhold i Norge. Det vil derfor være et grovt overtramp om politiet grep inn i en slik konflikt.» står det å lese på frifagbevegelse.

I en arbeidskonflikt bør eller skal ikke politiet blande seg inn uten at det er fare for liv og helse, kommenterer Kjell Leidulf Sæther under saken på Tromsø.no

Tromsø havn. Foto: HMF

Taktisk snikksnakk

Verken Transportarbeiderforbundet eller LO stiller seg bak blokaden av Nor Lines i Tromsø torsdag 12. juni. Begge organisasjoner tar avstand fra blokaden og hevder den er ulovlig.

Av Vegard Holm, tidligere redaktør i Transportarbeideren.no

Nor Lines, NHO og politiet, som fjernet aksjonistene med tvang og ga 4000 kroner i bøter til 41 personer, kan hevde at fagbevegelsen sentralt tar avstand til blokaden.

Både Transportarbeiderforbundet og LO har lenge vært helt tydelig på at Nor Lines i Tromsø driver streikebryteri. Og begge organisasjonene er så sikre i sin sak at de krever at saken blir behandlet og avgjort som hastesak i Arbeidsretten.

Å hindre streikebryteri har i all tid vært sjølsagt for fagbevegelsen og fagorganiserte. Det er det også for havnearbeiderne i Tromsø og støttespillerne fra hele Norge. Det er derfor god grunn til å spørre hvorfor Transportarbeiderforbundet og LO gir NHO rett i deres påstand om at blokaden på Tromsø havn er ulovlig?

Det kan sjølsagt være så enkelt at Transportarbeiderforbundet og LO er saklig enig med NHO. Men det tror ikke jeg.

Som kjent er det fredsplikt i Norge mellom tariffoppgjørene annethvert år. Det er regulert i arbeidstvistloven og

Hovedavtalen. Her blir arbeidsgivernes styringsrett slått fast. Transportarbeiderforbundet, LO og andre deler av fagbevegelsen har dermed i periodene mellom tariffoppgjør såkalt resignasjonsplikt. Det betyr at når NHO sier at noe er ulovlig må fagbevegelsen legge seg flat og si seg enig med NHO hvis de vil unngå søksmål og mulige erstatningskrav i millionklassen. Så ille er det norske systemet! Resignasjonsplikten binder fagbevegelsen på en helt uakseptabel måte.

Ved krav om tariffavtaler er det kamprett. Da gjelder ikke resignasjonsplikten. Men for NHO er det enkelt: De kan bare bestride lovligheten av en blokade slik som i Tromsø, og så må fagbevegelsen resignere. Slik fungerer det norske systemet.

Havnekonflikten viser at LO og fagbevegelsen må avvise den tvangstrøya som er pålagt dem gjennom resignasjonsplikten. Vi trenger andre metoder i kampen mot arbeidsgivernes aggressive angrep på fagorganiserte i kamp

for tariffavtale, og NHOs strategi for å svekke fagbevegelsen. Mens vi venter på et linjeskifte må vi regne med slike utspill fra ledelsen i fagbevegelsen sånn at ikke arbeidsgiverne får kloa i et eneste øre av medlemmenes penger. Havnearbeidere og andre fagorganiserte som tar kampen for tariffavtale og faglige rettigheter må fortsette kampen mot streikebryteri og andre angrep uten å la seg forvirre av taktiske utspill fra ledelsen i fagbevegelsen.

Arbeidsfolk i kamp må stole på seg sjøl, og gjennomføre tiltak som vil føre fram til seier.

Markus Hansen intervjues av NRK. Foto: HMF

Vanlige misforståelser knyttet til simulering av heistrafikk

Heisbransjen og heiseiere benytter både tradisjonelle formelbaserte trafikkanalyser og sofistikerte simulatorer for å evaluere hvor mange heisene frakter og for å undersøke eksisterende heiser potensiale for å betjene økt trafikk. Noen ganger oppstår det feil bruk av data og rene misforståelser. Denne artikkelen drøfter vanlige misforståelser og verdi og begrensninger i de vanlig verktøyene for å simulere heistrafikk.

Av Theresa Muenkel Christy, Otis

Heiskonsulenter bruker ofte trafikksimulering for å evaluere heiskonfigurasjonen for nybygg. Simulering brukes også for å evaluere heiskapasiteten i eksisterende bygg. For å få et godt resultat må man selvsagt kjenne til bygningen og heisene, men i tillegg må man vite hva slags passasjerer som bruker heisen, og hvor ofte de kjører heis. Disse dataene legges inn i spesialprogrammene som kan imitere heisens oppførsel. Fra disse programmene kan man hente ut rapporter om ventetid og tiden det tar å komme til riktig etasje, som er nyttige data når heiskonsulenten skal bedømme om heisene leverer det kunden trenger.

Mine erfaringer er at mange heiskonsulenter og heiseiere som er opptatt av simulering og analyse, ikke fullt ut forstår teknikken som brukes, slik at det oppstår misforståelser. Denne artikkelen beskriver de vanlige misforståelsene i et forøk på å klargjøre en del betingelser som må oppfylles for å få riktig trafikksimulering.

1 «Transportkapasitet» er rett og slett hvor mange personer som betjenes av heisene i et bestemt tidsrom.

Beregning av transportkapasitet har blitt brukt som det viktigste kriteriet i evaluering av heiskonfigurasjonen i mange år. Tradisjonelt er transportkapasitet en formelbasert metrisk størrelse, som beregnes med helt spesifikke forutsetninger. Enkel beregning av transportkapasitet ble brukt for å bestemme antall heiser i nybygg og for å evaluere trafikkflyten i eksisterende bygg lenge før vi fikk dataprogrammer for trafikksimulering, og det brukes fortsatt i dag. Dessverre har det historiske uttrykket «transportkapasitet» blitt blandet sammen med det nye uttrykket «ankomstservicenivå», som er uttrykket som brukes om antallet personer som ankommer i lobbyen ved heisene. Disse to uttrykkene brukes om hverandre, noe som selvsagt er problematisk. Opprinnelig var «transportkapasitet» et uttrykk for den prosentandelen av bygningens brukere som heisene kunne frakte i en periode

på fem minutter, gitt spesifikke betingelser. Slik transportkapasitet ble beregnet var det en statisk prosent verdi for et teoretisk trafikkvolum som heisene kunne betjene. Denne prosenten ble vanligvis sett på som heisenes maksimumskapasitet, som bare ble utnyttet i korte tidsrom hver dag, når et stort antall personer trengte heis samtidig. Dermed ble valg av antall heiser basert på om heisene hadde transportkapasitet til å betjene trafikktoppene.

Hvis en heiskonsulent lager et moderne trafikkscenario, så vil han ikke være opptatt av å finne ut om heisene kan betjene 10 % av brukerne. Han ville heller spørre: «Hvor lenge må folk vente hvis 10 % skal kjøre heis samtidig?» Og ved å bruke et moderne simuleringsprogram kan han få et fornuftig svar på hvordan ventetiden varierer med antall brukere.

Det er lett å se hvordan «transportkapasitet» kan bli blandet sammen med «ankomstservicenivå». Formålet med simulering er ofte å finne ut hvordan heisene vil takle maksimumstrafikk. Så

en person kan bli fristet til å si at beregnet maksimumstrafikk er lik heisens transportkapasitet. Forvirringen oppstår i en diskusjon om heiskonfigurasjonen når noen snakker om forventet trafikk og andre snakker om maksimumstrafikk, og begge kaller det transportkapasitet.

For å unngå forvirring vil jeg anbefale at man sier «tradisjonell transportkapasitet» eller «beregnet transportkapasitet» når man bruker tradisjonell sannsynlighetsregning.

«Maksimum transportkapasitet» om grenseverdien for at heisene ikke kan betjene flere passasjerer. Og «etter-spørsel» eller «ankomsttakt» om de tallene som brukes som input i simuleringprogrammer.

2 «Økt hastighet på heisene vil gi bedre service»

Å øke hastigheten på heisene kan gi bedre service, men ikke alltid. Hvis en heis har en lang ekspresson, så vil økt hastighet føre til at brukeren kommer forttere fram, slik at heisen kan retur-

ner til ventende brukere i inngangspartiet. Men hvis heisen stopper på hver etasje, vil økt hastighet være til liten hjelp. Heisen vil rett og slett ikke hat tid til å komme opp i toppfart.

For eksempel vil en 2 m/s heis ikke komme opp i sin toppfart hvis den får stopp på hver etasje. Å bytte ut heisen med en som klarer 4m/s vil den bruke akkurat like lang tid som før mellom de to etasjene. Den må begynne å bremse ned lenge før den kommer opp i toppfart.

3 «Regelen om 40-40-20 sier alt som er verdt å vite om input av heistrafikk»

Den vanlige formelen for heistrafikk består av tre tall: De vanligste er «40-40-20» og «45-45-10». Det første tallet er andelen som reiser fra inngangspartiet, det andre tallet er andelen som reiser til inngangspartiet, og det tredje tallet er resten, de som verken starter eller slutter ved inngangen. Denne formelen er suveren for å beskrive fordelingen mellom de tre typene av trafikk, men den sier ikke noe om kvantiteten eller hvor mange stopp som reises. Derfor kan den feiltolkes. Når noen blir bedt om å lage et trafikkscenarion med utgangspunkt i «40-40-20» er det dessverre vanlig at de forutsetter et trafikkmønster som flytter 40 % av det totale antallet brukere i bygget opp fra inngangen i løpet av en time, 40 % av brukerne ned til inngangen i løpet av en time, og 20 % mellom andre etasjer i løpet av den samme timen. Selv om dette ser ut til å være et godt tips, så husk at 40-40-20 bare sier noe om hvor den aktuelle prosentandelen er på vei. At summen av 40-40-20 er hundre betyr ikke at 100 % av brukerne i bygget skal ut å kjøre heis i løpet av en time. 40-40-20 sier heller ikke noe om når på dagen flest brukere skal kjøre heis.

Formelen «40-40-20» må suppleres med anslag over hvor mange som skal bruke heisen, og i hvilket tidsrom. Først da kan man komme fram til en trafikk-distribusjon som er tilstrekkelig presis for å være utgangspunkt for en simulering. For eksempel: «Flytt 500 men-

nesker jevnt fordelt over 30 minutter med en 40-40-20 trafikkfordeling»

4 Automatiske systemer for overvåking av heistrafikken er flotte, for de kan fortelle deg hvor lenge folk må vente på heisen.

Denne misforståelsen er stort sett knyttet til systemer som overvåker heiskonfigurasjoner med knapp for «opp» og «ned». Man kan installere disse systemene i de fleste moderne heismiljøene, for å hente ut data om heisenes gang. De kan være til stor hjelp, men bare hvis man forstår begrensningene, og bruker verktøyet riktig.

Disse dataverktøyene kan bare spore elementer som har en mekanisk eller elektronisk komponent som sender informasjon. De kan for eksempel overvåke hvor mange ganger de forskjellige knappene blir trykket på, og hvor mange ganger heisen stopper i hver etasje. Heisstolens vekt kan overvåkes, slik at man kanskje kan anslå hvor mange personer som står i heisen på bestemte tidspunkt. Men dette verktøyet kan ikke overvåke hvor mange personer som står og venter på heisen. Verktøyet kan måle hvor lang tid det tar fra knappen blir trykket inn til heisen kommer, men kan ikke måle hvor lenge passasjerene har ventet før de får plass i en heis. Passasjerens ventetid er tiden fra han/hun kommer til inngangspartiet til det kommer en ledig heis. Det er lett å blande sammen passasjerens ventetid med heisens responstid, ettersom det ofte er samme størrelse.

En klassisk feil i bruk av overvåkningsverktøy er når en konsulent sjekker rapportene og ser at gjennomsnittlig ventetid er 30 sekunder, og dermed konkluderer at heisene fungerer bra. Selv om de fleste av disse verktøyene rapporterer «ventetid», så er det ikke dette de måler, men heisens responstid. Også med dataverktøy som rapporterer responstid så hender det at konsulenten tar for gitt at dette er det samme som ventetid. Dette er ikke alltid feil, for hvis det bare er en passasjer så er responstid og ventetid det samme. Men tenk deg en situasjon med

to personer, der person nummer to kommer til heisen ti sekunder etter at person nummer en trykka på knappen. Hvis responstiden var 30 sekunder, person nummer to ventet i 20 sekunder, og midlere ventetid for de to er 25 sekunder. Å bomme med fem sekunder er likevel en bagatell.

Problemet oppstår når det er kø, slik at det ikke er plass til alle i den første heisen som kommer. I dette tilfellet vil overvåkingsverktøyet registrere hyppige ankomster av heisene, men det sier ingen ting om den reelle ventetiden for passasjerene. Dette fører til at den «ventetiden» som verktøyet rapporterer vil være mye kortere enn midlere ventetid når det er tung trafikk. Hvis disse tallene fra verktøyet brukes som utgangspunkt for evaluering, så vil denne evalueringen bli grundig feil.

5 Det er enkelt å lese trafikkmønsteret i bygget når du har et automatisk system for overvåking av heistrafikken

Det hadde vært flott hvis det var sånn, men vanligvis er det ikke det. I alle fall ikke i heiskonfigurasjoner med knapper for «opp» og «ned». Heller ikke i heiskonfigurasjoner der passasjerer bestiller heis til den etasjen han/hun skal til kan man lese midlere ventetid ut av rapportene. Det er blant annet fordi folk kommer i grupper, der bare en i gruppa trykker på knappen for måletasjen. Det er også enkelte passasjerer som trykker på knappen mange ganger, i håp om at det får heisen til å komme fortere. Vi kan derfor oppsummere at jo flere som bruker heisknappene i strid med slik systemet er designet, jo mindre nøyaktig vil overvåkingsverktøyet rapportere trafikkmønsteret.

*Oversatt og forkortet av
Bjørn Tore Egeberg*

Vil du prøve trafikksimulering i praksis? Enkel trafikksimulering er tilgjengelig her: https://toolbox.kone.com/no_NO#building

Heisbransjens Utdanningscenter

Ved hjelp fra instruktører har senteret holdt hjulene i gang med noen utfordringer i forbindelse med sykemeldinger.

Av Martin Granseth

Det er foretatt en ansettelse i en stilling som er 50% på Opphei og 50% på HBU. Stillingen er nå besatt av Kari-Anne Bye Aarup som har kommet tilbake til oss etter noen år i konsulentbransjen. Hennes tidligere erfaring fra Opphei og HBU og brede erfaring i heisbransjen vil bidra til å fortsatt lage og holde gode kurs ved senteret i fremtiden.

I sommer er det undervisningsstopp frem til høstsesongen starter. Som de fleste andre steder er det nok å gjøre mellom undervisningen. I sommer får vi hjelp av Knut Volla og Trond Håseth Hansen til å jobbe videre med å forbedre kjeller labben. HBU får en dør fra Wittur, som selv om den er forsinket forhåpentligvis er på plass før sommeren er over.

Det blir en oppussing av kontorene. Det vil også i den anledning bli flyttet litt på dører og tilrettelegges slik at det kan bli flere kontorplasser.

Det nye kurset som lages for i år er ett oppdatert regelverk hvor vi blant annet tar høyde for se på hva som skjer nå som NS-EN 81-1 og 2 blir faset ut, vist nok kommer den i år, og blir erstattet av NS-EN 81-20 for heismontøren. Det kommer også en NS-EN 81-50 for konstruktøren, men antagelig er den mindre viktig for våre kursdeltagere.

Hovedformålet med kurset blir som de foregående regelverkskursene at vi ønsker å vektlegge problemstillingene i regelverket slik at man lettest mulig kan omgå og bruke regelverket i vårt daglige arbeid, og her skjer det hele tiden en kontinuerlig endring som vi må oppdatere oss på.

Opplæring for elektrikere som skal ta fagbrev som heismontører

I år så startes ett kursopplegg for elektrikere som skal bli heismontører. Kurset retter seg først og fremst mot elektrikere som er ansatt på en opplæringskontrakt iht. bilag 15 i overenskomsten, malen for pensum legges etter beskrivelsen der med 4 undervisningsuker på senteret. Opplæringen er tilgjengelig for alle bedrifter og elektrikere som vil bli heismontører. Knut Volla og Atle Skaug har vært de to instruktørene som har gjennomført kursene som har vært i år, og som har passet på at kurset kunne gjennomføres.

Senteret har nå kjørt to kursuker, og kommer til å kjøre 2 til på høsten. Det har vært positive tilbakemeldinger fra de som har gått på kurs disse to ukene og en del erfaring og tilbakemeldinger vi skal ta med oss videre fremover. Det største problemet har vært å begrense og konsentrere undervisningen om det viktigste da det er mindre enn halvparten av undervisningstiden en lærling får.

Sikkerhetskurs

Sesongen 2013-14 med sikkerhetskurs er ferdig. Neste runde begynner med ett pilotkurs i oktober og så begynner resten av kursene for 2014-15 i november.

Det er planer om å presentere to apper som kan hjelpe til å holde en sikker hverdag.

NELFO- Strømulykke

NELFO har utviklet en app som på en enkel måte viser hvordan man skal forholde seg ved strømulykker. Appen, som først ble tilgjengelig for androide enheter, er nå også klar for iPhone og iPad.

Denne appen gjør det enklere å huske på hva en skal gjøre når hendelsen inntreffer, og har også hjelpemidler for å rapportere ulykker

Norsk Luftambulans

Nødappen er gratis og kan lastes ned i appbutikkene. Appen finnes på alle de tre store mobilplattformene – Apples iPhone, Googles Android og Microsoft Windows Phone. Forbered turen med Norsk Luftambulanses gratis nød-app Hjelp 113-GPS. Bli funnet raskere når det haster!

Norsk luftambulans har en app som gir nøyaktige GPS posisjonsdata og hjelper deg hvis du må ringe 113 slik at du raskt blir funnet. Det kan være ett godt hjelpemiddel om det skjer noe mens man er ute på tur, eller om man slår seg i en heissjakt og ikke vet hvor man er.

Demokrati?

Demokrati fra gresk demos-folk og kratia-styre, betyr folkestyre. I de fleste samfunn derimot velger folket de politiske lederne, det er ikke slik at det er folket som styrer.

Tekst og foto Johnny Leo Johansen
Kilde: Wikipedia

Lyden av fløyter jaller i gatene, folk som marsjerer, slagord ropes ut til folket. Det er rapportert om flere drap og uroligheter. Landet befinner seg i et makt-vakuum og Bangkoks demonstranter ønsker reformer før nyvalg. Opposisjons leder Abhisit Vejjajiva foreslår at et ekspertutvalg skal utarbeide en reform som velgerne skal ta stilling til før det avholdes valg. Dette forslaget har regjeringspartiet avvist. Lederen for «rødtrøyene» støtter regjeringen og det menes at de har støtte i politiet. «Gulskjortene», som har støtte i Bangkok og blant mye av eliten i samfunnet, menes å ha støtte av de militære. Siden 1932 har militæret tatt over makten gjentatte ganger. Det kan være snakk om flere enn 15 ganger, igjen regjerer de militæret.

Rødskjorter mot Gulskjorter?

Rødskjorter mot gulskjorter, fattige mot rike? Democracy against dictatorship(UDD rødskjortene) er en politisk folkebevegelse i Thailand ledet av flere medlemmer av det tidligere regjeringspartiet PPP. UDD har en historie hvor det har vært væpnet konfrontasjoner mellom UDD og Folkealliansen for demokrati (PAD) også kalt gulskjortene.

Som ved mange konflikter er heller ikke her situasjonen helt svart/hvit.

Utestengt

I Thailand har statsminister Yingluck Shinawatra blitt utestengt fra politikken i fem år etter å ha blitt dømt av den nasjonale kommisjonen for korrupsjon. Hun er funnet skyldig i å ha byttet ut sjefen for den nasjonale sikkerhetstjenesten og gi fordel til familiemedlemmer etter at hun tiltrådte som statsminister i 2011.

Hun er mistenkt for korrupsjon med et risoppkjøpsprogram som skal ha kostet skattebetalerne flere titall millioner. Nå ligger flere millioner tonn ris og råtner i ett land hvor det er mye fattigdom.

Strategien med å forsøke å kontrollere prisene på verdensmarkedet slo feil for statsministeren, og dermed programmet som skulle gi økt kjøpekraft og inntekt til primærnæringen. Militærregimet skal nå ha betalt bøndene det utestående de var blitt lovet.

Yingluck er søster til tidligere leder Thaksin Shinawatra og det er mistanker om at hun i realitet styres av sin bror. Kampene om makten i landet pågår på flere arenaer, både i gatene og i rettsapparatet.

PDRC

En protest gruppe The People's Democratic Reform Committee (PDRC) or People's Committee for Absolute Democracy with the King as Head of State ble dannet 29. november 2013 av protest leder og tidligere demokrat partiet MP Suthep Thaugsuban, som utnevnte seg selv som generalsekretær sammen med noen mindre medlemmer av kongefamilien.

Bevegelsen støttes av ulike organisasjoner, inkludert demokratiske partiet, Folkets allianse for demokrati (en koalisjon av opposisjon til Thaksin), student aktivistgrupper, statsarbeiderfagforeninger, pro-militære grupper. PDRC har støtte stammer for det meste fra velstående Bangkok-boere og folk i sør. Varsling med fløyter er et sentralt symbol på protestene.

De er for at et råd skal endre lover og forskrifter, samt gjennomføre en reform plan i landet før det gjennomføres ett demokratisk valg.

PDRC marsjerer i Bangkok 26.04.2014.

Tidliger statsleder Thaksin

Thaksin er en omstridt toppolitiker i Thailand, men har lenge hatt støtte i store deler av befolkningen, spesielt den fattige delen.

I 2006 ble Thaksin utsatt for massiv kritikk etter at han solgte et telekommunikasjons-selskap og tjente et milliardbeløp uten å skatte for inntektene. Kritikken førte til en politisk krise for Thaksin, som ble tvunget til å utlyse nyvalg i landet for å prøve å skaffe mandat til å fortsette som statsminister.

Thaksin Shinawatra er av kinesisk bakgrunn og er støttet av United Front for Democracy against Dictatorship (UDD) som har støtte i fortrinnsvis bønder og fattige delen av befolkningen. Han er grunnlegger og tidligere sjef for firmaet Shin Corporation, som kontrollerer bl.a. Thailands største mobiltelefonoperatør — Advanced Info Service. 60% av det private næringslivet i Thailand styres av kinesere

Thaksin var tidligere oberstløytnant i det thailandske politiet. Han har universitetsgraden master in criminal justice fra Eastern Kentucky University

i USA og Ph.D. fra Sam Houston State University, USA.

Thaksin var partileder i det politiske partiet Palang Dharma fra 1996, og leder for Thai Rak Thai fra 1998. Han fikk sin første regjeringspost i 1994, da han tjente som utenriksminister. Han ble statsminister 9. februar 2001. 19. september 2006 gikk en mindre gruppe militære til statskupp, samtidig som statsministeren var i FN.

Kupp

Etter kuppet 2006 kunngjorde han at han trakk seg fra politikken, men krevde samtidig en snarlig gjeninnføring av demokratiet. Etter at hans politiske allierte vant valget i desember 2007 vendte han den 28. februar 2008 tilbake til Thailand, hvor han ble pågrepet men løslatt mot kausjon.

Han har vært på flukt fra Thailands rettsvesen, etter at han unnlot å returnere fra et besøk til Kina i forbindelse med OL i 2008. Fra 4. november 2009 er Thaksin økonomisk rådgiver for den kambodsjanske regjeringen (som fortsatt er involvert i en grensekonflikt med Thailand, som har resultert i

skuddvekslinger på midten – og slutten av 2000-tallet, mellom militære styrker på begge sider).

Thaksin er en av landets rikeste personer etter landets Konge. Kongen er en av verdens rikeste ledere og er den nålevende som har sittet lengst med makten i et land. Han er meget populær blant befolkningen. Thailand har en stolt nasjonalfølelse og landet har blant aldri vært okkupert av vesten slik som mange av de omkringliggende landene har vært.

Kongefamilien

I begynnelsen av 1900-tallet hadde Siam (tidligere navnet på Thailand) en gunstig økonomisk vekst, på grunn av stigende produksjon og eksport av ris. Bangkok ble utviklet til et viktig handelssentrum, og spenningen steg mellom kongen og den etterhånden innflytelsesrike byråkratiske elite. I 1912 gjennomførte disse et mislykket kuppforsøk mot kongen. I 1932 ble et nytt kupp gjennomført, hvilket resulterte i et konstitusjonelt monarki. Begge disse skjedde uten bruk av vold.

Barikader ved inngangen til Lumpini Park.

Kong Prajadhipok godtok til å begynne med denne forandringen, men abdiserte senere og overlot tronen til sin brorsønn Ananda Mahidol. Han døde i 1946 under noe mystiske omstendigheter; den offisielle forklaringen var at han ved en ulykke skjøt seg selv da han rengjorde våpenet sitt.

Han ble etterfulgt av broren Bhumibol Adulyadej, den av Thailands konger som har regjert lengst i landet og er verdens lengst regjerende levende monark, og er meget populær blant thailenderne.

Kongen har lite direkte innflytelse under konstitusjonen, men er den opphøyde beskytter av thai-buddhismen og et viktig symbol på nasjonal identitet og samhold. Den nåværende monarken, Kong Bhumibol Adulyadej, Rama IX er svært populær og er respektert som en moralsk autoritet. Rettssystemet har tre nivåer, hvorav det høyeste er Høyesterett. Dommerne her er direkte valgt av Kongen.

Kongen har blitt 87 år og det kan fort oppstå uroligheter når Kongen faller fra. Kronprins Maha Vajiralongkorn har langt ifra den samme populariteten og få ønsker han som etterkommer til tro-

nen. Han er gift tre ganger, den første gangen var med kusinen. Prinsesse Ubolratana Rajakanya er det eldste barnet til kong Bhumibol Adulyadej, hun er meget populær og folket ønsker henne som arvtager.

Yttringsfrihet?

Det økende antallet thaier som blir dømt for å ha ytret seg kritisk eller fiendtlig mot kongehuset, har senket Thailands anseelse som et progressivt demokrati i Sørøst-Asia. Etter militærkuppet i 2006 og frem til i dag har antallet tiltaler for majestetfornærmelser som har blitt tatt inn for domstolene økt kraftig, fra rundt 30 i året i 2006 til statistikken toppet seg i 2010 med 478 tiltaler.

De fleste er meget forsiktige med å kritisere kongefamilien som har så stor støtte i befolkningen og blir sett på som beskytter av Buddhismen i landet.

De fleste som sitter fengslet for majestetfornærmelser i Thailand i dag, er rødskjorter. I 2011 hevdet rødskjorteleider Thida Tawornsate Tojirakarn at de hadde totalt 101 aktivister i fengsel.

PAD(People's Alliance for Democracy) ikler seg gule skjorter, kongens farge.

Loven om majestetfornærmelse sier at enhver thai kan anmelde enhver annen person i Thailand for majestetfornærmelse. Det åpner for at loven kan brukes for politisk gevinst.

Domstolen har konkludert med at majestetfornærmelser er straffbare, fordi slike ytringer er å regne som trusler mot rikets sikkerhet (10. oktober 2012). En 61 år gammel mann, Ampon Tangnopponkul, ble i 2011 dømt til 20 års fengsel for å ha sendt fire tekstmeldinger med innhold som ble ansett som majestetfornærmende.

Han døde i fengselet. Kritiske røster velger heller å ikke kritisere, eller å komme i situasjon som blander monarkiet inn i debatter. Dette er gulskjortene veldig klar over og har gjort forsøk på å trekke Kongehuset inn i for å avklare uenigheter.

Flertall

I Thailand vet politikere som Thaksin familien at flertallet av befolkningen er fattige bønder og at man er avhengig av deres stemmer for å få flertall. Thaksin-fløyen har blant annet fått kritikk for å kjøpe stemmer som forøvrig har vært ganske vanlig i landet og «alle» partier gjør det.

Demokratpartiet ønsker ikke valg fordi de ikke klarer å vinne valg på det nåværende tidspunkt.

Det kan virke merkelig på utenforstående at partier som kaller seg demo-

krater ikke ønsker valg. Men her er det ofte snakk om et ikke fungerende demokratisk system, land som i stor grad er styrt av rike mektige familier, samtidig har den parlamentariske makten blitt viktigere de senere årene, fordi man har sett at det går an å vinne valg på bakgrunn av politikk, ikke bare på grunn av forbindelser.

Boikotter demokratiet?

At demokratiske partier boikotter valg kan man se i flere land etter som f.eks. etter den arabiske våren. I Egypt hvor revolusjonen styrtet diktatur-regjerin-

gen, men ved det demokratisk nyvalg boikottet mange demokratiforkjempere valget. De mente de ikke hadde noen kandidater som kjempet deres sak, som de kunne gi sin stemme til.

Nå er Egypt tilbake til før start med det som ser ut for et enda strengere militær-regime. Så er spørsmålet om hvor demokratisk de planlagte valgene er i mange av landene som kaller seg demokrati, og hvor det er de «valgte» som i realiteten styrer og kontrollerer befolkningen.

I Thailand er det oppstått et politisk vakuum og det fryktes noe uroligheter i landet som er veldig avhengig av turisme, et land som mange nordmenn reiser til og der en del nordmenn har valgt å bosette seg.

Det er fryktet fortsatt uroligheter i landet. Militæret har kuppet makten i Thailand og begrenser muligheter for et ekte folkestyre, ytringsfrihet og demokratiske prosesser.

Protestleir Lumpini park Bangkok.

Lett beskyttelsesutstyr.

Norsk Folkehjelps mineryddingsprosjekt i Thailand

Lokalet rommer alle forskjellige typer av miner alle til hensikt å skade og forhindre personell og kjøretøy å bevege seg i området. Den beskjedne beskyttelses drakten minerydderne bruker vil ikke kunne fullt stå imot en eksplosjon.

Tekst og foto: Johnny Leo Johansen

Langs grensen til Kambodsja bor rundt en million khmerer, de fleste flyktninger. Langs grensen til Laos lever en stor gruppe vietnamesere, mens det mot sør er en relativt stor minoritet av muslimske malayere, som har sterke sosiale og kulturelle bånd til Malaysia.

Resten av minoritetsgruppene som skiller seg mest fra Thailands øvrige befolkning, utgjør flere hundre tusen mennesker i nordlige og vestlige områder, de såkalte fjellstammene: blant andre akha, lasu, lisi, hmong og karen.

Disse fjellstammene lever ofte i sosial elendighet med ingen eller mangelfull utdanning, og med rusmisbruksproblemer.

Til tross for den økonomiske utviklingen landet har hatt de siste tiårene, er det fortsatt fire femtedeler av Thailands befolkning som bor på landet og det er denne befolkning som er utsatt for å bli skadet eller drept av miner.

Mineryddingprosjekt

Thailands landmineproblem fra interne og eksterne problemer med de mange omkringliggende landene har en over 50 års historie. Landminer er ofte brukt i grenseområder og ueksploderte miner skaper problemer for utvikling av områder.

Norsk folkehjelp driver mineryddingprosjekter i mange land. I Thailand samarbeider de nå med Thailands militære Mine Action Center.

Militært personell ved senteret som ligger inne på militært område viser frem utstyret de bruker for å finne miner. Metalldetektor er det mest brukte instrumentet, men de bruker og malingspray for å spraye ut i luften for å oppdage tråder som kan være spent opp for å utløse miner.

Minesøkerutstyr.

Administrasjon Norsk Folkehjelp i Thailand.

Kartet viser områder i Thailand hvor miner er utlagt.

Advarsel.

Miner skjult i terrenget.

Minesenter

Chief of Special Affairs Thailand Mine Action Center Mr. Colonel Jittapol Kanthavijit viser frem noen av de mange forskjellige utgaver av miner som finnes. I bygget administrasjon for Norsk Folkehjelp holder til er det en rom hvor de har stilt ut miner og utstyr som blir brukt.

Det finnes forskjellige utløser mekanismer, både de som utløses ved trykk eller de som kobles til tråder og utløses ved drag. Det er miner som er beregnet for kjøretøy og de som er for å skade personel. De fleste vil utløses ved bakken, men det finnes og type miner som skytes litt opp fra bakken hvor de så eksploderer for å spre splinter i alle retninger.

Alvorlige skader

De som overlever å utløser en mine blir ofte skadet på en måte som fører til amputasjon. Thailand har forpliktet seg til å følge det som blir kalt Mine Ban Treaty som forplikter blant annet forbud mot å bruke å produsere anti-personell miner. Avtalen innebærer og å fjerne miner som er utplassert.

Norsk Folkehjelp i Thailand

Prosjektet har nå to mineryddingslag, hvert lag bestående av 8 personer. Når et område skal ryddes kreves det helsepersonell og høy fokus på sikkerhet. Minene som oppdages kan ikke sprennes på stedet, men må samles på egnet område for sprengning. Arbeidet er meget tidkrevende og utfordrende, i løpet av årene som har gått er områder ofte igjengrodd og dermed vanskelig tilgjengelig. Hekkesaks er et viktig verktøy for området må klippes bart før man kan komme til med minesøker.

Med dagens ressurser vil det vi ikke komme til å få landet fritt for miner i vår levetid forteller Mr. Colonel, men opprinnelig er avtalen at før november 2018 skal aktuelle områder være ryddet.

Påvirker store områder

Det antas at 27 provinser med 84 distrikter og 530 landsbyer med mer enn 503 500 personer er påvirket av mineleggingen.

Isralere og Palestinere avskilt. Foto Johnny Leo Johansen Hebron.

Medlemsorganisasjoner i Fellesutvalget for Palestina og andre interesserte!

Vi inviterer dere herved med på studietur til Palestina, høsten 2014. Turen blir gjennomført i tidsrommet 27.september – 5.oktober.

Studieturen vil ha plass til mellom 10 og 15 deltakere. Vi planlegger å møte ulike organisasjoner og besøke forskjellige steder i Palestina (Vestbredden og Øst-Jerusalem) og Israel for å kunne gi dere et bedre og mer direkte bilde av hvordan hverdagen under israelsk okkupasjon fortøner seg for den palestinske befolkningen. Vi reiser blant annet til Jerusalem, Betlehem, Nablus, Hebron, Ramallah, Jordandalen og Qalqilya. Vi utarbeider et program som vi mener skal kunne være til interesse for alle. Målgruppen for studieturen er først og fremst deltakere fra våre medlemsorganisasjoner, men andre er også invitert til å delta.

Vi har dessverre ikke et stort budsjett å stille med og kan ikke dekke reise og kost/losji for deltakerne. Dette betyr at medlemsorganisasjonene må stille med en egenandel for sine deltakere på kr 8000 per pers. Om du reiser på eget initiativ må du dekke utgiften selv. Egenandelen dekker reiseutgifter, alle overnattinger samt noe av maten. FuP vil lage program, organisere turen og stille med reiseleder.

Si ifra dersom du selv ønsker å delta, eller informer videre til andre i din organisasjon som du tror kan være interessert i å være med. Ta kontakt dersom du er interessert i å delta eller

melde på deltakere. frist for påmelding på studietur til Palestina er den 1. august. Om det fortsatt er plass vil det være mulig med etterpåmeldinger, men da til en høyere pris enn kr 8000.

Med vennlig hilsen,
Anna Lund Bjørnsen
Leder/leader

Fellesutvalget for Palestina /
The Association of Norwegian NGOs
for Palestine

Tel: + 47 482 54 974
+47 468 66 155

Twitter: @Annalbjo
www.palestina.no

Berlin

Berlin er en by de fleste nordmenn har oppdaget i de senere år, enten de har fokus på spisesteder eller hoteller i Berlins Mitte, hippe (jeg hater det ordet) cafeer i Prenzlauer Berg, shopping i Friedrichstraße eller technoklubbene i Friedrichshain. Alt dette er nyvinninger fra de siste tyve årene.

Jeg nikker derfor anerkjennende til forfatter Torgrim Eggen og hans familie som går mot strømmen og bosetter seg i Wilmersdorf, en av byens gamle vestlige bydeler.

Av Odd Karsten Krogsh

Sånn sett bryter han også mønsteret for hvordan nordmenn har sett på Tysklands ny-gamle hovedstad de siste tiårene. Torgrim Eggen har alltid vært en forfatter jeg har lest med stor glede. På den annen side er Berlin en by jeg liker å kalle «min». Det var derfor med en stor porsjon skepsis og misunnelse at jeg ga meg i kast med Torgrims Eggens bok, Berlin. Det 20. århundrets hovedstad. Det er alltid sånn at når man kjenner en by godt, vil man helst ha den i fred og få lov å beholde det bildet man selv har dannet seg. Men selvsagt er det sånn at Torgrim Eggen engasjerer meg fra første side. Det er riktignok mine egne Berlin-opplevelser jeg er mest opptatt av, men jeg skal forsøke å si litt om Torgrim Eggens bok også. Og han klarer å tegne den ubrutte historiske linjen uten at parentesene DDR får for mye plass. I tillegg har Torgrim Eggen vært der ikke alle andre har vært og gir oss dermed nye innfallsvinkler til en by vi mener er «vår». Etter å ha lest Torgrim Eggens bok er jeg mer villig til å dele Berlin med andre.

I det verdensbildet min generasjon vokste opp med, lå Berlin avsides. Den var en merkelig øy bak jernteppet, et

skummelt sted. Europa stanset ved Elben, og bortenfor fantes hvite flekker, drager og tigre. Vest-Berlin var en imponerende millionby, men samtidig en øy.

Første gang jeg var i Berlin var i 1972, sammen med en gruppe tyskstudenter fra universitetet. Dette var den gangen vesttyske geografibøker omtalte Øst-Tyskland som SBZ – Den sovjetiske okkupasjonssonen – og inneholdt setninger som

«vårt Lufthansa flyr dessverre ikke til Berlin».

Jeg var selvsagt forutinntatt. Mine medstudenter var det på en annen måte, de var venstresosialister, noe annet var det ganske uhørt å være på Blindern i de dager. Jeg var altså uhørt. Jeg husker at vi tok tog til Berlin, en hel dag og en hel natt. Å bli vekket av østtyske grensevakter som nærmest pirket i deg med geværet om morgenen var en helt spesiell opplevelse, det var også de lokale medpassasjerene som ønsket å fraternisere med vestlige

transittpassasjerer for å få lokket vestlige sigaretter og D-Mark av dem. For meg et bevis på at Øst-Tyskland ikke var noen normal stat, og det før toget nådde Bahnhof Zoo enda en passkontroll senere. Men herregud, så spennende som det var.

Lukten av brunkull og den putrende lyden fra Trabant var belønningen når man først hadde kommet seg gjennom Muren. Berlin Mitte er en ny oppfinnelse. For femogtyve år siden var det en østtysk utkant, hvor bilene beskjemmet bøyet av på Unter den Linden lenge før muren ble synlig. Lenger vest var det umulig for menneskene i DDR å komme.

Den vestligste delen av Unter den Linden var ellers noe folk helst unngikk, for å slippe å stirre virkeligheten i øynene. Den sovjetiske ambassaden og en russisk souvenirbutikk lå her. Metrostasjonen Stadtmitte kunne man bare komme til hvis man tok banen mellom de vestlige bydelene Kreuzberg og Wedding, og selv da bare passere i sakte fart uten avstigning, plattformene var badet i grått lys og bevoktet av østtysk politi, vi passasjerer stirret engstelig ned i gulvet mens scenen passerte i sakte film. Turister tok ofte denne

Heiscupen i Dublin 2013. Foto: Johnny Leo Johansen

turen med linje 9 (tror jeg det var), for å føle på spenningen ved å ha vært bak jernteppet uten virkelig å ha vært det. Over bakken lå det gamle sentrum, Hauptstadt der DDR, innhyllet i brune avgasser. DDR luktet annerledes.

Mellom øst og vest var det én eneste forbindelse, nemlig stasjonen Friedrichstraße i Mitte. Stasjonen lå i sin helhet i DDR. Den hadde tre perronger, A, B og C. På perrong A passerte fjerntog som skulle tvers gjennom Vest-Berlin. Perrong B var endestasjon for tog fra vest, og perrong C endestasjon for den østlige S-Bahn. Mellom de to siste var det satt opp en Berlin-mur i miniatyr, først i ugjennomsiktig profilglass og senere med metallplater. Reisende til Øst-Berlin, som var ankommet med S-Bahn fra for eksempel Bahnhof Zoo (i vest), måtte ned en etasje og deretter gjennom en labyrinth av sperrer, avhørsrom, sladrespeil og tv-kameraer. Det luktet kraftig av desinfiseringsmiddel, som for å understreke at alle var

Lukten av brunkull og den putrende lyden fra Trabanter var belønningen når man først hadde kommet seg gjennom Muren.

Kreuzberg.

potensielle bærere av skumle kapitalistiske parasitter.

Jeg husker labyrinten med gru. Lukene hvor vi ikke så dem som satt bak gardinene og kontrollerte passene våre, tvangsvekslingskioskene, gjennomgangen av den minste lille papirlapp vi hadde i lommeboken. Ubegag satt i system. Spenningen ved å betre Øst-Berlin eller Hauptstadt der DDR som det het på regimetysk, lettelsen ved å være tilbake under Mercedes-stjernen i Vest-Berlin noen timer senere, og aldri har Coca Cola smakt bedre enn etter en heldags utflukt til bonde- og arbeiderstaten. På Kurfürstendamm satt hvitkledde rike mennesker og nippet til dyre drinker. Som om de var totalt uvitende om dramaet som utspilte seg bak en mur noen kilometer lenger borte. Eller kanskje nettopp derfor. For meg har sentrum i byen alltid vært Kurfür-

stendamm. Vest-Berlin var en flott og imponerende millionby med toetasjes busser, men det var også en øy. Berlin var to steder samtidig.

Tysk populærmusikk er ikke noe vi bryr oss med i Norge hvis vi ser bort fra Wencke Myhre.

Jeg blir derfor glad når Torgrim Eggen trekker frem Hildegard Knef igjen, hun lå faktisk på den norske VG-lista i 1965 med «In dieser Stadt». På loftet har jeg mange vinylplater med die Knef, som «ble født i 1925, i seg selv en garanti for at dette ikke ville bli noe vanlig liv.

Hun ble født i Ulm, men før hun var ett år gammel var faren død av syfilis, og moren tok med seg datteren til Berlin». (...) 17 år gammel ble hun «oppdaget» av Ufa-sjefen selv, sendt til skuespilerskolen i Babelsberg og bedt om å prøvefilme. Joseph Goebbels så prøveopptakene hennes og kommenterte at Knef var en «frisk, raseekte type med smittende latter», samt at hun behøvde en neseoperasjon. Hildegard hadde allerede hatt en; det var moren som knekket nesen hennes.» Torgrim Eggen beskriver Hildegards videre dramatiske løpebane gjennom tyfus, polske fangeleire, hollywood og «den tyske synden» på en så innlevende måte at jeg mistenker ham for selv å ha en bunke Hildegard-vinyl på loftet. Ellers er Eggen opptatt av David Bowies Berlin. Jeg er begeistret for både artisten og byen, men kjente ikke så godt til forbindelsen mellom de to. Her får jeg historien.

Selv forbinder jeg Berlin mer med Frank Schöbel. Ikke hørt om ham, sier du? Nå var det sånn at østtyskerne etter hvert måtte gi opp å bekjempe vestlig kultur og i stedet selv prøve å matche den vestlige popmusikken med noe de fant på selv. I Vest-Tyskland hadde de både Chris Roberts og Roy Black. Du har neppe hørt om dem heller, men Roy Black var han som sang duett med Anita Hegerland. I DDR hadde de Frank Schöbel. Frank Schöbel regnes som DDRs største popartist gjennom tidene. Jeg pleide å få de nye platene til Frank Schöbel tilsendt fra mine venner i DDR til jul hvert år. Det tok to måneder i posten, men de kom gjennom og jeg fikk en bra samling etter hvert. Frank Schøbels største hit het Wie ein Stern og den slo faktisk litt an i Forbundsrepublikken også. Men ellers var det nok helst sånn at det som skjedde i DDR, forble i DDR.

Jeg kjente mennesker i DDR og besøkte dem mange ganger. Det første besøket hos en fiendtlig familie i Sachsen, den overdådige bevertningen og gjestfriheten, oppdagelsen av at vi alle var like. Og ulike.

De samlet på vestlige cola- og ølbokser, som hadde fått en egen vegg i stua. Jeg forsøkte så godt jeg kunne å bidra til samlingen, men det måtte tas i kvoter, for de østtyske grensevaktene konfiskerte vilkårlig det de selv hadde lyst på.

Hildegard Knef.

På kveldene så vi fjernsyn, og da aller helst Aktuelle Kamera, det østtyske propagandashowet. Sachsen lå i den såkalte tv-skyggen, dette var det eneste stedet i landet man ikke kunne ta inn vesttysk fjernsyn. Sånn sett slapp sachsen å bryte loven. Unormalt var det også at vi måtte senke stemmen når vi snakket om politikk. I DDR stolte ingen på naboen, de stolte egentlig ikke på noen utenom oss fra vesten. Gjennom mine tyve år med DDR-mennesker traff jeg aldri noen som var ekte begeistret for regimet, de måtte jeg til Blindern for å finne. Som det het på folkemunne i DDR når ting ikke fungerte, so ist das bei uns, slik er det hos oss. Når du ikke kan endre på noe, gir du opp og fokuserer på andre ting. På den andre siden av grensen, hvor jeg også kjente mennesker, lot de fleste som om øst ikke eksisterte. Vesttyskerne, som var lomme-

kjent i Italia og Frankrike, hadde som hovedregel aldri vært i Berlin. Jeg skjønnte det på en måte var for vondt å se den veien.

Tilbake til Torgrim Eggen. Han er som kjent svært interessert i mat. Han geleider oss med sikker hånd gjennom sjetten etasje på varehuset KaDeWe, Europas største mattempel. Vi er på utallige kneiper og cafeer. Og får innblikk i tyskernes hang til julemat hele året. Maten i Berlin er god, men ikke bestandig: Å gå på restaurant i Øst-Berlin før muren falt, var ingen kulinarisk opplevelse, man kunne tvert i mot være fristet til å kalle det en ydmykelse. Jeg husker selv slintrene Torgrim Eggen beskriver, de var sannsynligvis de samme overalt. Men det fantes også god mat i DDR – bare man kom seg under de offisielle distribusjonskanalene. Jeg var en gang på 80-tallet

Fra Unter den Linden. Foto: Wikipedia.

i bryllup i DDR. Bortsett fra vielsen på det kommunale kontoret, med flagget, bildet av Erich Honecker og Mendelsohn på gammel kassettpiller, er det matorgien og hagefesten etterpå jeg husker best.

Kanin, svinestek med ekte grønnsaker, hjemmebakte kaker og Rødhette-champagne, Coschützer øl og Vita Cola. Til og med bananer som noen hadde stått en halv dag i kø for.

Og så husker jeg Hausbuch der DDR, husboken hvor vi vestlige gjester måtte skrives inn. Husboken ble kontrollert én gang i året. For innbyggerne en kilde til konstant redsel. For den besøkende var det søknad om innreisevisum, tvangsveksling av penger, meldeplikt hos politiet for å få oppholdsvisum og på nytt den siste dagen, da utreisevisumet ble innvilget. De som bodde i DDR kunne selvsagt ikke reise ut når de ville. Mye var galt med en sånn stat. Men å ha fått innblikk i DDR og bli kjent med menneskene der er en av de største opplevelsene i livet mitt.

Noen ideologer drømte kanskje om at DDR skulle bli en paradisy i et storkapitalistisk Europa. De fleste som bodde i DDR hadde imidlertid en egen drømmemy i sin midte, nemlig Vest-Berlin. En hvit flekk merket på det offisielle

kartet, men svært så synlig og fargerikt sett fra det sosialistiske TV-tårnet på Alexanderplatz, særlig om kvelden. Den lysende Mercedes Benz-stjernen to kilometer borte var den mest uopnåelige stjernen av dem alle. I et sånt land hvor borgerne er innestengt er det kun fritt fram for å drømme. Drømme om uopnåelige ting. Det er ikke uten grunn at det var i DDR en ung pike fikk ideen til en bok om femti øyer hun aldri hadde vært på og aldri ville komme til.

Navn: Øyvind Larsen

Alder: 57 år

Klubb: Reber

Bosted: Fredrikstad

Stilling: Heismontør

Verv: Solidaritetsfondet

Tekst og foto: Johnny Leo Johansen

Tidligere Leder HMF og har lokalt vært klubbleder i mange år.

Øyvind Larsen har en lang fartstid i heisfaget. Han begynte først som lærling i Kone for så å begynne i Otis kort tid etter at han tok fagprøven på første av 80 tallet. Han begynte i

Reber Schindler på slutten av 80 tallet og har siden hvert ansatt der i 25 år. Han er opprinnelig fra Oslo og bor nå i Fredrikstad. Øyvind har krysset Atlanteren på egen kjøp.

Hvorfor ble du heismontør?

Jeg trengte jobb og Kone trengte folk.

Hadde kjennskap til faget?

Nei det var ganske tilfeldig at jeg begynte, jeg hadde gått finmekaniker grunnkurs og søkte lærlingplass etter at jeg så en annonse i Aftenposten.

Har du noen gang tenkt at du valgte feil yrke?

Når du står med hue nede i en oljetank så kan det vel hende at tankene har vært der, sier Øyvind spøkefullt. – Jeg er stort sett veldig fornøyd.

Hva skal til for at du skal trives på jobb?

At det er et godt forhold til kollegaer. Jeg liker å drive med litt større jobber og med ombygginger.

Når ble du interessert i fagforeningsarbeid?

Jeg ble tidlig engasjert helt fra jeg begynte i Kone hvor det var høyt engasjement og en veldig aktiv Koneklubb.

Hva er det som engasjerer deg mest?

Arbeidslivet har blitt mye tøffere og arbeidsgiverne får stadig mer makt. Jeg er opptatt av at flest mulig medlemmer er aktive og oppmerksomme på denne utviklingen.

Hva bedriver du tiden med når du ikke skrur heis?

Prøver å holde meg i form og sykler grenserittet og konkurrerer mot egne prestasjoner. Leser mye bøker, mye vanlig krim og ellers bøker som er forankra i historiske beretninger. Nå leser jeg Karsten Alnes om Norges Historien.

Heismontøren

For nyheter følger du med på Heis.no

Foreninga på twitter @HMFagforening

Ønsker du å bidra med stoff til fagforeningsbladet send mail til redaksjonen@heis.no eller nettsiden Heis.no mail hjemmesiden@heis.no eller ta kontakt med foreningas sekretær Bjørn Tore Egeberg eller redaktør Johnny Leo Johansen.

Er det noe som skjer? Tips oss

Verv i Heismontørenes Fagforening per 31.03.14

Verv i Heismontørenes				
VERV	Periode	Navn	Mobiltf	E-post
Styre				
Leder	14 - 16	Markus Hansen	469 13 040	markus.hansen87@gmail.com
Nestleder	14 - 15	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Sekretær	14 - 16	David Coron-Andersen	480 06 131	david.andersen@heis.no
Kasserer	14 - 15	Bård Navrud	905 57 919	baard.navrud@heis.no
Studieleder	14 - 16	Per Arne J. Salo	918 53 408	per.arne.salo@heis.no
1. Styremedlem	14 - 16	Kim Roger Simble	415 75 576	klubbleder.kone@heis.no
2. Styremedlem	13 - 15	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	14 - 15	Jonas Sælid	970 62 663	jsaelid@me.com
4. Styremedlem	13 - 15	Nicolai Larsen Lund	489 92 053	nicolai.larsen-lund@euroheis.no
5. Styremedlem	14 - 16	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
6. Styremedlem	13 - 15	Tor Moen	909 16 330	tor.moen@heis.no
Lærlingrep.	13 - 15	Sebastian Sand	948 97 992	basse93@hotmail.com
1. Distriktsrep.	14 - 16	Jan Refsnes	918 72 686	janrefsn@online.no
2. Distriktsrep.	14 - 16	Edmund Berget	930 45 646	edmund.berget@gmail.com
4. Distriktsrep.	14 - 16	Tom Kristian Hetland	959 86 156	tohetlan@bbnett.no
Andre oppgaver				
Akkordkontrollør	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
HMS-ansvarlig	14 - 16	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Lærlingansvarlig	13 - 15	Ingrid Overholt	907 60 807	ingridoverholt@hotmail.com
Redaktør/nettansvar	13 - 15	Johnny Leo Johansen	913 01 403	hjemmesida@heis.no
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Olle Andersson	479 02 402	bengt.olof.andersson@gmail.com
Redaksjonsmedlem	13 - 15	Tor Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
Kontrollkomitè	14 - 16	Dan Terje Rønning	905 77 667	danterje@gmail.com
Kontrollkomitè	13 - 15	Fritjof Johansson	915 88 420	fritjof1809@hotmail.com
Sekretær		Bjørn Tore Egeberg		bjorn.tore@heis.no
Landsstyrerepresentant		Terje Skog	908 77 069	terje@elogitoo.no
Bergen	13 - 15	Steinar Johansen	480 34 229	stahlklubben@hotmail.com
Drammen	14 - 16	Niklas Ørmen	975 43 439	
Hedmark/Oppland	11 - 13	Tom Kristian Hetland	959 86 156	tohetlan@bbnett.no
Agder	11 - 13	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	12 - 14	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Nord-Norge	12 - 14	Jan Wahlgren	951 91 583	jab-wa@online.no
Oslo	14 - 16	Markus Hansen	469 13 040	markus.hansen87@gmail.com
Stavanger	13 - 15	Jan Refsnes	918 72 686	janrefsn@online.no
Trondheim	11 - 13	Vidar Nordtvedt	907 452 70	radivvidar@hotmail.com
Vestfold/Telemark	12 - 14	Sondre Tjonneng	913 97 756	sondre.tjonneng@kone.com
Østfold	11 - 13	Frank Sig Hansen	932 05 222	frank.sig.hansen@hotmail.com
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Otis	Oslo	Markus Hansen	469 13 040	markus.hansen87@gmail.com
Euroheis	Oslo	Thomas Rudshaug	926 43 965	jo-rudsh@online.no
Kone	Norge	Kim Roger Simble	415 75 576	klubbleder.kone@heis.no
Reber Schindler	Hovedtill.	Jan Refsnes	918 72 686	janrefsn@online.no
Reber Schindler	Oslo	Morten Sandaas	930 51 340	pemsand@online.no
Stahl	Oslo	Espen Milli	902 07 501	espen.milli@heis.no
Stahl	Bergen	Steinar Johansen	480 34 229	stahlklubben@hotmail.com
Thyssen	Hovedtill.	Jonas Sælid	959 86 222	jsaelid@me.com
Thyssen Bergen	Bergen	Anders Nesse	959 86 259	anders.nesse@hotmail.com
Ing Stein Knutsen	Bergen	Lars Vidar Tveit	482 85 172	lvtveit@hotmail.com
Ribe	Oslo	Bjørn Vole-Gundersen	957 98 987	bjorn.ribeheis@gmail.com
Heis-Tek	Bergen	Terje Fjeldstad	966 25 389	
Heis-Tek	Tromsø	Hans Ottar Olsen	913 66 095	hans-ottar@heis-tek.no
Avdeling	Adresse		Telefaks	E-post
Oslo	Schweigaardsgt 34 f, 0191 Oslo		22 17 45 53	foreninga@heis.no
Bergen	Kalfarv. 71, 5018 Bergen			bergen@heis.no
Trondheim	Nygaardsvoldheimen, Smistad			trondheim@heis.no
Stavanger	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger			janrefsn@online.no